

Yrityskaupan hyväksyminen ehdollisena asiassa Mehiläinen Oy / Fysios Holding Oy

Sisällys

1	Asia ja sen vireilletulo	4
2	Ratkaisu.....	4
3	Osapuolet ja niiden harjoittama liiketoiminta.....	4
4	Sovellettava lainsäädäntö	4
4.1	Kilpailulain yrityskauppavalvontaa koskevat säännökset	4
4.2	Kilpailulain yrityskauppavalvontaa koskevien säännösten soveltaminen asiassa	5
5	Markkinat, joilla ei havaittu ongelmia	6
5.1	Johdanto	6
5.2	Yksityinen psykoterapia	7
5.3	Yksityinen puheterapia	8
5.4	Yksityinen toimintaterapia	9
5.5	Yksityiset fysioterapiapalvelut, joissa ei havaittu kilpailuongelmia	10
6	Yksityisasiakkaiden itse maksamat fysioterapiapalvelut	15
6.1	Johdanto	15
6.2	Viraston selvitystoimenpiteet.....	15
6.3	Relevantit markkinat yksityisissä fysioterapiapalveluissa	16
6.3.1	Johdanto	16
6.3.2	Ilmoittajan näkemys relevanteista markkinoista.....	17
6.3.3	KKV:n arvio relevanteista hyödykemarkkinoista.....	18
6.3.4	KKV:n arvio relevanteista maantieteellisistä markkinoista.....	19
6.3.5	Yhteenveto relevanteista markkinoista	21
6.4	Yrityskaupan kilpailuvaikutukset yksityisasiakkaiden itse maksamissa fysioterapiapalveluissa	22
6.4.1	Ilmoittajan näkemys yrityskaupan kilpailuvaikutuksista	22
6.4.2	KKV:n arvio yrityskaupan kilpailuvaikutuksista	22
6.4.3	Tasapainottavat tekijät.....	29
7	Sitoumukset	31
7.1	Ilmoittajan KKV:lle esittämät sitoumukset	31
7.2	Sitoumusten arviointi	31
	<i>Sitoumukset poistavat yrityskaupasta aiheutuvat kilpailuongelmat .....</i>	<i>33</i>
	<i>Sitousehdotus antaa riittävän varmuuden sitoumusten tehokkaasta täytäntöönpanosta .....</i>	<i>33</i>
	<i>Pihlajalinna fix-it-first-ostajana .....</i>	<i>35</i>
8	Sovelletut säännökset	37

Kilpailu- ja kuluttajavirasto

9	Muutoksenhaku	37
10	Lisätiedot	37

1 Asia ja sen vireilletulo

Yrityskauppa-asia, jossa Mehiläinen Oy ("Mehiläinen" tai "ilmoittaja") hankkii yksinomaisen määräysvallan Fysios Holding Oy:ssä ("Fysios").

Yrityskauppa on ilmoitettu Kilpailu- ja kuluttajavirastolle ("KKV" tai "virasto") 9.9.2021. KKV on 12.10.2021 tekemällään päätöksellä siirtänyt asian kilpailulain (948/2011) 26 §:n mukaiseen jatkoselvitykseen, jonka määräaika päättyy 20.1.2022.

2 Ratkaisu

Kilpailu- ja kuluttajavirasto määrää jäljempänä kuvatut sitoumukset noudatettaviksi ja hyväksyy ehdollisena yrityskaupan, jossa Mehiläinen Oy hankkii yksinomaisen määräysvallan Fysios Holding Oy:ssä.

3 Osapuolet ja niiden harjoittama liiketoiminta

- Mehiläinen** on terveys- ja sosiaalipalveluita tarjoava konserni, joka toimii laajalaisesti yksityisrahoitteisten terveyspalveluiden ja julkisrahoitteisten terveys- ja sosiaalipalveluiden markkinoilla. Mehiläinen tarjoaa terapiapalveluita Mehiläinen-brändin alla sekä omistamiensa Psykkisen hyvinvoinnin keskus Komppi Oy:n ("Komppi"), Hippon Terapiaklinikka Oy:n ("Hippo") ja Kommunikointikeskus Arki Oy:n ("Kommunikointikeskus Arki") kautta. Mehiläisen pääomistaja on CVC Capital Partnersin hallinnoimat rahastot.
- Fysios** on fysioterapiaketju, joka tarjoaa erilaisia terveydenhoidon palveluita kehon ja mielen toimintakyvyn edistämiseksi tai arjessa selviämisen tueksi. Fysioksen liiketoiminnan pääpaino on fysioterapian eri osa-alueissa, minkä ohella Fysios tarjoaa muun muassa toiminta-, puhe- ja psykoterapiapalveluita sekä hierontaa. Fysioksen pääomistaja on suomalaisen pääomasijoitusyhtiö Vaaka Partners Oy:n pääomasijoitusrahasto Vaaka Partners Buyout Fund II Ky.

4 Sovellettava lainsäädäntö

4.1 Kilpailulain yrityskauppavalvontaa koskevat säännökset

- Kilpailulain (948/2011) 21 §:n 1 momentin mukaan yrityskaupalla tarkoitetaan: 1) kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tarkoitetun määräysvallan tai vastaavan tosiasiallisen määräysvallan hankkimista; 2) elinkeinonharjoittajan koko liiketoiminnan tai sen osan hankkimista; 3) sulautumista; 4) sellaisen yhteisyrityksen perustamista, joka huolehtii pysyvästi kaikista itsenäiselle yritykselle kuuluvista tehtävistä.
- Kilpailulain 21 §:n 3 momentin mukaan yrityskaupan osapuolella tarkoitetaan määräysvallan hankkijaa, 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun liiketoiminnan tai sen osan hankkijaa, määräysvallan kohdetta, 1 momentin 2 kohdassa

tarkoitettua liiketoimintaa tai sen osaa, 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun sulautumiseen osallistuvaa yhteisöä tai säätiötä sekä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun yhteisyrityksen perustajaa.

5. Kilpailulain 22 §:n 1 momentin mukaan säännöksiä yrityskauppavalvonnasta sovelletaan yrityskauppaan, jossa yrityskaupan osapuolten yhteenlaskettu liikevaihto ylittää 350 miljoonaa euroa ja jossa vähintään kahden yrityskaupan osapuolen Suomesta kertynyt liikevaihto ylittää kummankin osalta 20 miljoonaa euroa.
6. Kilpailulain 25 §:n 1 momentin mukaan markkinaoikeus voi Kilpailu- ja kuluttajaviraston esityksestä kieltää tai määrätä purettavaksi yrityskaupan tai asettaa yrityskaupan toteuttamiselle ehtoja, jos yrityskauppa olennaisesti estää tehokasta kilpailua Suomen markkinoilla tai niiden oleellisella osalla erityisesti siitä syystä, että sillä luodaan määräävä markkina-asema tai vahvistetaan sitä. Kilpailulain 25 §:n 2 momentin mukaan jos 1 momentissa tarkoitettu kilpailun esityminen voidaan välttää asettamalla yrityskaupan toteuttamiselle ehtoja, Kilpailu- ja kuluttajaviraston tulee esityksen tekemisen sijasta neuvotella ja määrätä tällaiset ehdot noudatettaviksi. Kilpailu- ja kuluttajavirasto ei voi määrätä yrityskaupalle ehtoja, joita yrityskaupan ilmoittaja ei hyväksy.
7. Kilpailulain 26 §:n 1 momentin mukaan Kilpailu- ja kuluttajavirasto tutkii yrityskauppa koskevan ilmoituksen välittömästi. Ensi vaiheessa Kilpailu- ja kuluttajavirasto ratkaisee, onko asiassa ryhdyttävä jatkoselvitykseen. Jos Kilpailu- ja kuluttajavirasto ei anna päätöstä jatkoselvitykseen ryhtymisestä 23 työpäivän kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta, yrityskaupan katsotaan tulleen hyväksytyksi. Kilpailulain 26 §:n 2 momentin mukaan jollei Kilpailu- ja kuluttajavirasto aseta ehtoja eikä tee esitystä yrityskaupan kieltämisestä 69 työpäivän kuluessa siitä, kun se päätti jatkoselvitykseen ryhtymisestä, yrityskaupan katsotaan tulleen hyväksytyksi. Markkinaoikeus voi pidentää määräaikaa enintään 46 työpäivällä.

4.2 Kilpailulain yrityskauppavalvontaa koskevien säännösten soveltaminen asiassa

8. Kilpailu- ja kuluttajavirastolle toimitetun yrityskauppailmoituksen mukaan Mehiläinen hankkii 1.7.2021 allekirjoitetulla osakekaupakirjalla 100 prosenttia Fy-sioksen osakkeista. Järjestelyssä on kyse kilpailulain 21 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetusta määräysvallan hankkimisesta.
9. Mehiläisen pääomistajan, pääomasijoitusyhtiö CVC Capital Partnersin yhteenlaskettu maailmanlaajuinen liikevaihto on noin [REDACTED] euroa. Mehiläinen-konsernin maailmanlaajuinen liikevaihto vuonna 2020 oli noin 1 162,5 miljoonaa euroa, joka kertyi pääasiassa Suomessa tarjottavista palveluista. Fy-sios-konsernin maailmanlaajuinen liikevaihto vuonna 2020 oli noin 33,8 miljoonaa euroa, joka kertyi kokonaisuudessaan Suomesta. Yrityskaupan osapuolten yhteenlasketun liikevaihdon ollessa yli 350 miljoonaa euroa ja kummankin osapuolen Suomesta kertyneen liikevaihdon ollessa yli 20 miljoonaa euroa

kilpailulain 22 §:n mukaiset liikevaihtorajat ylittyvät, joten järjestelyyn sovelletaan kilpailulain yrityskauppavalvontaa koskevia säännöksiä.

10. Virasto on katsonut, että Mehiläisen ja Fysioksen välinen yrityskauppa estää olennaisesti tehokasta kilpailua yksityisasiakkaiden itse maksaman fysioterapian markkinoilla Vaasan kaupungin alueella kilpailulain 25 §:n 1 momentin tarkoittamalla tavalla. Kilpailulain 25 §:n 2 momentin mukaisesti tämä kilpailun estyminen voidaan välttää yrityskaupan toteuttamiselle asetettavilla tämän päätöksen liitteenä olevilla ja jäljempänä jaksossa 7 kuvatuilla ehdoilla, jotka virasto määrää tällä päätöksellä noudatettaviksi.

5 Markkinat, joilla ei havaittu ongelmia

5.1 Johdanto

11. Yrityskaupan osapuolet tuottavat kumpikin eri terapiamuotojen palveluita, kuten fysio-, psyko-, puhe- ja toimintaterapiaa. Eri terapiapalvelut voidaan segmentoida edelleen palvelun maksajan mukaan. Nyt käsillä olevassa asiassa on muun ohella tullut arvioitavaksi, kuuluvatko eri maksajatahojen maksamat terapiapalvelut samalle markkinalle vai onko yrityskaupan osapuolten toimintaa perusteltua tarkastella kapeammilla maksajatahokohtaisilla segmenteillä.
12. Ilmoittaja ei pidä yrityskaupan kilpailuvaikutusten arvioimisen kannalta tarpeellisena segmentoida yksityisiä terapiapalveluita edelleen maksajatahojen mukaan. Perusteellisuuden vuoksi ilmoittaja on kuitenkin toimittanut KKV:lle tietoja *fysioterapiapalveluista* maksajatahon mukaan jaoteltuna seuraavasti: i) yksityisasiakkaiden kokonaan itse maksama fysioterapia; ii) yksityisasiakkaiden itse maksama fysioterapia, josta saa Kela-korvauksen; iii) työnantajien maksama fysioterapia; iv) vakuutusyhtiöiden maksama fysioterapia; v) julkisen sektorin ostopalveluna hankkimat fysioterapiapalvelut; ja vi) Kelan korvaama vaativan lääkinällisen kuntoutuksen fysioterapia. Maksajatahoihin perustuva jaottelu mukaillee ilmoittajan mukaan soveltuvien osien KKV:n aiemmin terveydenhuoltopalveluita koskevassa päätöskäytännössään omaksumaa tarkastelutapaa.
13. KKV katsoo, että yksityisesti tuotettujen terapiapalveluiden tarkasteleminen maksajatahokohtaisesti on lähtökohtaisesti perusteltua yrityskaupan kilpailuvaikutusten arvioimiseksi. Terveydenhuoltopalvelujen markkinoiden segmentointi maksajatahokohtaisesti perustuu siihen, että palvelujen käyttäjä ja maksaja eroavat usein toisistaan. Vaikka palvelun käyttää aina lopulta yksittäinen ihminen, on palvelun maksajana eli asiakkaana usein jokin muu taho. Segmentointi ei kuitenkaan perustu yksinomaan palvelun maksajaan, vaan keskeistä on, minkälaisen kilpailullisen prosessin kautta palveluista maksettavat hinnat määräytyvät. Samasta palvelusta perittävä hinta vaihtelee eri asiakasryhmien välillä, sillä hinta eri asiakkaille (kuten esimerkiksi vakuutusyhtiöasiakkaille ja itse maksaville asiakkaille) muodostuu erilaisen kilpailuprosessin kautta.

14. Yksityisasiakkaan maksaessa esimerkiksi hankkimansa fysioterapiapalvelun itse (joko kokonaan itse tai siten, että asiakas saa palvelusta Kela-korvauksen) hän maksaa palvelusta palveluntarjoajan hinnaston mukaisen listahinnan. Työnantajien osana työterveyshuoltoa työntekijöilleen tarjoamista fysioterapiapalveluista maksetut hinnat perustuvat sen sijaan erikseen kilpailutettuihin työterveyspalveluihin koskeviin sopimuksiin. Vastaavasti vakuutusyhtiöt tekevät yksityisten terveyspalveluntuottajien kanssa sopimuksia vakuutusten perusteella korvattavista fysioterapiapalveluiden kustannuksista. Julkisen sektorin ostopalveluina ja ulkoistuksina tuotetuista palveluista maksetut hinnat määräytyvät niin ikään erillisten kilpailutusten kautta.¹
15. Viraston selvitykset osoittavat, ettei yrityskauppa johda tehokkaan kilpailun olennaiseen estymiseen yksityisesti tuotetun psyko-, puhe- eikä toimintaterapiapalveluiden markkinoilla. Virasto ei myöskään havainnut yrityskaupan johtavan tehokkaan kilpailun olennaiseen estymiseen yksityisesti tarjotun fysioterapian markkinoilla työnantajien tai vakuutusyhtiöiden maksamassa fysioterapiassa eikä julkiselle sektorille ostopalveluna tuotetussa fysioterapiassa tai Kelan vaativan lääkinällisen kuntoutuksen fysioterapiassa. Seuraavassa on kuvattu tarkemmin markkinoita ja viraston selvityksiä niillä markkinoilla, joilla virasto ei havainnut kilpailuongelmia.

5.2 Yksityinen psykoterapia

16. Osapuolilla on päällekkäistä toimintaa psykoterapiapalveluissa. Mehiläinen tarjoaa psykoterapiapalveluita 26 paikkakunnalla paitsi oman brändinsä alla myös omistamiensa Hipon ja Kompin kautta. Fysios tarjoaa psykoterapiapalveluita kahdeksalla paikkakunnalla. Fysios on ilmoittajan mukaan kuitenkin erittäin pieni toimija psykoterapiassa.
17. Yksityiset psykoterapiapalvelut voidaan jakaa edelleen maksajatahoittain yksityishenkilöiden itse maksamaan (joko kokonaan itse maksettuun tai Kelan osittain korvaamaan), vakuutusyhtiöiden maksamaan, julkisten toimijoiden hankkimaan sekä Kelan maksamaan vaativaan lääkinälliseen kuntoutukseen. Ottaen huomioon osapuolten, erityisesti Fysioksen, psykoterapiatoiminnan pienimuotoisuuden ilmoittaja on toimittanut tietoja yksityisistä psykoterapiapalveluista yhtenä kokonaisuutena jaottelematta niitä maksajatahoittain. Myöskään KKV ei ole nyt käsillä olevan yrityskaupan kilpailuvaikutusten arvioinnin näkökulmasta pitänyt tarpeellisena tarkastella markkinaa segmentoituna edelleen maksajatahoihin.
18. Ilmoittajan mukaan psykoterapiapalveluiden markkinaa tulee tarkastella valtakunnallisesti lukuun ottamatta yksityishenkilöiden kokonaan itse maksamia psykoterapiapalveluita, joita tulee tarkastella seutukuntaakohtaisesti. Toisin kuin ilmoittaja, KKV katsoo, että psykoterapiapalveluiden markkinaa tulee lähtökohtaisesti tarkastella alueellisesti maksajatahosta riippumatta. Niin palvelun

¹ Ks. myös dnro KKV/1233/14.00.10/2019, yrityskaupan kieltoesitys asiassa *Mehiläinen Yhtiöt Oy / Pihlajalinna Oy*, 29.9.2020, kohdat 114–121.

itse maksavat yksityishenkilöt kuin Kela ja muut julkisen sektorin toimijat edellyttävät palveluntuottajalta paikallista läsnäoloa.

19. Osapuolilla on ilmoittajan mukaan päällekkäistä toimintaa psykoterapiapalveluissa Helsingin, Tampereen, Turun ja Vaasan seutukunnissa. Fysios on aloittanut palvelutuotannon Tampereen, Turun ja Vaasan seutukunnissa vasta vuonna 2021 ja on näillä alueilla varsin pieni toimija. Ilmoittajan mukaan osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus jää alle 10 prosentin kaikissa seutukunnissa, mukaan lukien Helsingissä, joissa molemmilla osapuolilla on ollut toimintaa vuonna 2020.
20. Osapuolten kanssa kilpailee ilmoittajan mukaan suuri määrä ketjumaisia ja pienempiä toimijoita. Ilmoittajan mukaan suuremmista kilpailijoista Terveystalo tarjoaa psykoterapiapalveluita kaikissa osapuolten päällekkäisissä seutukunnissa ja Coronaria, Terapiatalo Noste, Verve Terapia ja Väestöliitto kukin kolmessa seutukunnassa, joissa osapuolilla on päällekkäistä toimintaa.
21. Ottaen huomioon ilmoittajan arviot osapuolten markkinaosuuksista yksityisesti tuotettujen psykoterapiapalveluiden markkinoilla KKV ei pitänyt tarpeellisenä selvittää tarkemmin yrityskaupan kilpailuvaikutuksia yksityisesti tuotetun psykoterapian markkinoilla. Myöskään markkinaoikeudessa tai viraston selvityksissä ei ilmennyt seikkoja, jotka viittaisivat osapuolten vahvaan asemaan yksityisesti tuotetun psykoterapian markkinoilla.

5.3 Yksityinen puheterapia

22. Osapuolilla on päällekkäistä toimintaa puheterapiapalveluissa. Mehiläinen tarjoaa puheterapiapalveluita yhteensä 14 paikkakunnalla. Mehiläisen puheterapiapalvelumyynneistä merkittävä osa tuotetaan Länsi-Pohjan ja Siikalatvan laajempien ulkoistusten yhteydessä. Fysios tarjoaa puheterapiapalveluita ainoastaan pääkaupunkiseudulla. Osapuolilla on päällekkäistä toimintaa puheterapiapalveluissa ainoastaan Helsingin seutukunnassa.
23. Myös yksityiset puheterapiapalvelut voidaan jakaa edelleen maksajatahoittain, kuten edellä psykoterapian kohdalla on kuvattu. Ottaen huomioon osapuolten puheterapialiiketoiminnan pienimuotoisuuden ilmoittaja on toimittanut tietoja yksityisistä puheterapiapalveluista yhtenä kokonaisuutena jaottelemana niitä maksajatahoittain. Myöskään KKV ei ole nyt käsillä olevan yrityskaupan kilpailuvaikutusten arvioinnin näkökulmasta pitänyt tarpeellisenä tarkastella markkinaa segmentoituna edelleen maksajatahoihin.
24. Ilmoittajan mukaan puheterapiapalveluiden markkinaa tulee tarkastella valtakunnallisesti lukuun ottamatta yksityishenkilöiden kokonaan itse maksamia puheterapiapalveluita, joita ilmoittajan mukaan tulee tarkastella seutukunta-kohtaisesti. Toisin kuin ilmoittaja, KKV katsoo, että puheterapiapalveluiden markkinaa tulee lähtökohtaisesti tarkastella alueellisesti maksajatahosta riippumatta. Niin palvelun itse maksavat yksityishenkilöt kuin Kela ja muut julkisen sektorin toimijat edellyttävät palveluntuottajalta paikallista läsnäoloa.

25. Ilmoittajan arvion mukaan osapuolten (ml. Mehiläisen omistamat Hippon ja Kommunikointikeskus Arki) yhteenlaskettu markkinaosuus puheterapiapalveluissa on [5–10] prosenttia Helsingin seutukunnassa, jossa osapuolilla on päällekkäistä liiketoimintaa.
26. Osapuolten kanssa kilpailee ilmoittajan mukaan suuri määrä ketjumaisia ja pienempiä toimijoita. Alan merkittävimmät toimijat, kuten Coronaria, Tutoris, Terveystalo ja CogniMed, toimivat Helsingin seutukunnassa.
27. Ottaen huomioon ilmoittajan arviot osapuolten markkinaosuuksista yksityisesti tuotettujen puheterapiapalveluiden markkinoilla KKV ei pitänyt tarpeellisena selvittää tarkemmin yrityskaupan kilpailuvaikutuksia yksityisesti tuotetun puheterapian markkinoilla. Myöskään markkinatestauksessa tai viraston selvityksissä ei ilmennyt seikkoja, jotka viittaisivat osapuolten vahvaan asemaan yksityisesti tuotetun puheterapian markkinoilla.

5.4 Yksityinen toimintaterapia

28. Osapuolilla on päällekkäistä toimintaa toimintaterapiapalveluissa. Mehiläinen tarjoaa toimintaterapiapalveluita yhteensä 13 paikkakunnalla. Mehiläisen toimintaterapiapalveluiden myynnistä merkittävä osa kertyy Länsi-Pohjan ja Siikalatvan laajempien ulkoistusten yhteydessä tuotettavista toimintaterapiapalveluista. Mehiläinen tuottaa toimintaterapiapalveluita myös omistamansa Hippon kautta. Fysios tarjoaa toimintaterapiaa kahdeksalla paikkakunnalla. Osapuolilla on päällekkäisyyttä Helsingin, Jyväskylän, Lahden ja Tampereen seutukunnissa, vaikkakin Fysios on aloittanut palvelutuotannon Jyväskylän seutukunnassa vasta vuonna 2021.
29. Myös yksityiset toimintaterapiapalvelut voidaan jakaa edelleen maksajatahoittain kuten edellä on muiden terapiamuotojen kohdalla kuvattu. Kelan vaativan lääkinällisen kuntoutuksen toimintaterapian osuus vuonna 2020 oli Mehiläisen arvion mukaan noin 80 prosenttia kaikista yksityisistä toimintaterapiapalveluista. Ottaen huomioon osapuolten toiminnan pienimuotoisuuden ilmoittaja on toimittanut tietoja yksityisistä toimintaterapiapalveluista yhtenä kokonaisuutena jaottelematta niitä maksajatahoittain. Myöskään KKV ei ole nyt käsillä olevan yrityskaupan kilpailuvaikutusten arvioinnin näkökulmasta pitänyt tarpeellisena tarkastella markkinaa segmentoituna edelleen maksajatahoihin.
30. Ilmoittajan mukaan toimintaterapiapalveluiden markkinaa tulee tarkastella valtakunnallisesti lukuun ottamatta yksityishenkilöiden kokonaan itse maksamia toimintaterapiapalveluita, joita ilmoittajan mukaan tulee tarkastella seutukuntakohtaisesti. Toisin kuin ilmoittaja, KKV katsoo, että toimintaterapiapalveluiden markkinaa tulee lähtökohtaisesti tarkastella alueellisesti maksajatahosta riippumatta. Niin palvelun itse maksavat yksityishenkilöt kuin Kela ja muut julkisen sektorin toimijat edellyttävät palvelutuottajalta paikallista läsnäoloa.

31. Osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus toimintateriapalveluissa oli ilmoittajan arvion mukaan vuonna 2020 alle 10 prosenttia Helsingin ja Lahden seutukunnissa ja yli 20 prosenttia mutta alle 30 prosenttia Tampereen seutukunnassa.
32. Mehiläisen omistaman Hipon markkinaosuus Jyväskylän seutukunnassa on ilmoittajan arvion mukaan yli 80 prosenttia. Viraston selvitysten perusteella Hipon todellinen markkinaosuus on kuitenkin ilmoittajan arvioita merkittävästi pienempi, sillä markkina on viraston selvitysten mukaan kooltaan merkittävästi ilmoittajan arviota suurempi. Hipon markkinaosuus Jyväskylän toimintaterapian markkinalla jää viraston selvitysten perusteella noin [40–50] prosenttiin. Fysios on aloittanut palvelutuotannon Jyväskylän seutukunnassa vasta vuonna 2021. Lisäksi virasto on kiinnittänyt huomiota siihen, että Fysioksella on Jyväskylässä ainoastaan muutama toimintaterapeutti, eikä Mehiläisen markkinaosuus lisääntynyt merkittävästi yrityskaupan myötä.
33. Osapuolten kanssa kilpailee ilmoittajan mukaan suuri määrä ketjumaisia ja pienempiä toimijoita. Ilmoittajan mukaan suuremmista kilpailijoista esimerkiksi Coronaria toimii kaikissa osapuolten päällekkäisissä seutukunnissa.
34. Ottaen huomioon ilmoittajan arviot osapuolten markkinaosuuksista yksityisesti tuotettujen toimintateriapalveluiden markkinoilla sekä Jyväskylän markkinasta edellä todettu KKV ei pitänyt tarpeellisena selvittää tarkemmin yrityskaupan kilpailuvaikutuksia yksityisesti tuotetun toimintaterapian markkinoilla. Myöskään markkinatarkastuksessa tai viraston selvityksissä ei ilmennyt seikkoja, jotka viittaisivat osapuolten vahvaan asemaan yksityisesti tuotetun toimintaterapian markkinoilla.

5.5 Yksityiset fysioteriapalvelut, joissa ei havaittu kilpailuongelmia

Työnantajien maksama fysioterapia

35. Työnantajilla on lakisäätöinen velvollisuus järjestää ennalta ehkäisevät ja työkykyä ylläpitävät työterveyspalvelut (ns. lakisäätöinen työterveyshuolto), minkä lisäksi työnantajat voivat järjestää työntekijöilleen myös sairaanhoito- ja muita terveydenhuoltopalveluita, kuten fysioteriapalveluita (ns. kokonaisvaltainen työterveyshuolto). Ennaltaehkäisevän ja työkykyä ylläpitävän työterveyshuollon kustannukset kuuluvat Kelan korvausluokkaan I ("KL1") ja työnantaja saa niistä Kela-korvausta. Yleislääkäritasoisien sairaanhoidon ja muun terveydenhuollon kustannukset kuuluvat Kelan korvausluokkaan II ("KL2").
36. Työnantajien maksamien fysioteriapalveluiden markkinoita tulee ilmoittajan mukaan tarkastella sekä valtakunnallisesti että seutukuntakohtaisesti. Ilmoittaja on toimittanut KKV:lle tietoja KL1:n mukaisesta fysioterapiasta valtakunnallisesti ja KL2:n mukaisesta fysioterapiasta sekä valtakunnallisesti että seutukuntakohtaisesti.

37. Ilmoittajan mukaan valtaosa Mehiläisen myynneistä työnantajien maksamassa fysioterapiassa kuuluu KL1-luokkaan ja KL2-myyntien osuus on vähäisempi. Fysios ei puolestaan toimi käytännössä lainkaan KL1-luokan fysioterapiassa, vaan sen yrityksille tuottamat fysioterapiapalvelut ovat joko KL2-luokkaan kuuluvaa myyntiä tai muuta fysioterapiamyyntiä, josta työnantajat eivät saa lainkaan Kela-korvausta.
38. KKV:n selvitysten perusteella Fysioksen ja Mehiläisen päällekkäinen liiketoiminta työnantajille tarjottavissa fysioterapiapalveluissa on vähäistä ja keskittyy KL2:n mukaisesti korvattavaan fysioterapiaan. Vaikka molemmilla osapuolilla on KL2-korvausluokkaan kuuluvaa myyntiä työnantajille, viraston selvitysten mukaan osapuolet ovat tosiasiasa keskittyneet tarjoamaan palveluita erilaisille asiakasryhmille. Mehiläinen tarjoaa fysioterapiapalveluita työnantaja-asiakkailleen osana kokonaisvaltaisia työterveys sopimuksia. Fysios sen sijaan tarjoaa fysioterapiaa erillisenä palveluna pääsääntöisesti pienille yrityksille, jotka hankkivat työterveyspalvelut joko kunnallisilta toimijoilta tai yksityisiltä lääkärikeskuksilta. Lisäksi Fysios tuottaa fysioterapiapalveluita harvalukuiselle joukolle toimijoita, jotka tuottavat työterveyden itse integroiduilla työterveysasemilla. Osapuolet eivät siten ole tuottaneet toisilleen merkittävää kilpailun painetta työnantajille tarjottavissa fysioterapiapalveluissa ennen yrityskauppaa.
39. Viraston selvitykset osoittavat, ettei yrityskaupalla ole haitallisia kilpailuvaikutuksia työnantajien maksamassa KL1:n tai KL2:n mukaisesti korvatussa tai muussa työnantajien maksamassa fysioterapiassa yhdenkään seutukunnan alueella.

Vakuutusyhtiöiden maksama fysioterapia

40. Yksityisiin fysioterapiapalveluihin hakeudutaan myös vakuutusyhtiöiden maksamana. Lakisääteisten vakuutusten lisäksi fysioterapiapalveluita korvataan myös yksityishenkilöiden ja työnantajien ottamista vapaaehtoisista vakuutuksista.
41. Ilmoittajan mukaan vakuutusyhtiöt ostavat fysioterapiapalveluita erittäin suurelta määrältä toimijoita joko erilaisiin puite- tai muihin sopimuksiin perustuen tai ilman sopimusta. Sekä Mehiläiselle että Fysiokselle tulee ilmoittajan mukaan asiakkaita paitsi vakuutusyhtiöiltä, joiden kanssa osapuolilla on puite- tai muu sopimus, myös muilta vakuutusyhtiöiltä. Lisäksi Fysiokselle kertyy vakuutusyhtiöiden maksamaa fysioterapiapalveluiden myyntiä Fysi Partners Finland Oy:n (jäljempänä "Fysi Partners") kautta. Fysios on yksi Fysi Partnersin osakkaista, ja Fysi Partners neuvottelee osakasyritystensä puolesta fysioterapian sopimushintoja vakuutusyhtiöiden kanssa. Kaiken kaikkiaan Fysi Partnersin verkostoon kuuluu noin 700 toimipistettä eri puolella Suomea.
42. Virasto on aikaisemman päätöskäytäntönsä mukaisesti määritellyt vakuutusyhtiöpalveluiden markkinan koostuvan myynneistä, joihin sovelletaan palveluntarjoajan listahinnan sijaan vakuutusyhtiön kanssa erikseen neuvoteltua

sopimushintaa.² Mikäli käyntiin sovelletaan palveluntarjoajan määrittämää listahintaa, kyseinen käynti kuuluu yksityisasiakkaiden markkinalle riippumatta siitä, hakeeko asiakas jälkikäteen korvausta vakuutusyhtiöltä. Vakuutusyhtiöt tekevät sopimukset valtakunnallisesti, ja KKV on katsonut aiemmassa käytännössään markkinan olevan maantieteelliseltä laajuudeltaan valtakunnallinen. KKV:n markkinamäärittely poikkeaa siten ilmoittajan esittämästä markkinamäärittelystä, jossa kaikki vakuutusyhtiön maksamat fysioterapiakäynnit kuuluisivat vakuutusyhtiöpalveluiden markkinalle riippumatta siitä, onko niihin sovellettu listahintaa vai sopimushintaa.

43. Virasto lähetti selvityspyynnön seitsemälle³ tapaturma- ja sairausvakuutuksia tarjoavalle vakuutusyhtiölle, joilta pyydettiin tietoja yhteistyöstä fysioterapia-palveluita tarjoavien yritysten kanssa, mukaan lukien fysioterapiaan erikoistuneet yritykset ja lääkärikeskukset, jotka tarjoavat fysioterapiaa lääkäri- ja sairaalapalveluiden ohella. Selvityspyynnön yhtenä tarkoituksena oli selvittää, kilpailuttavatko⁴ vakuutusyhtiöt fysioterapiapalvelut erillään vai yhdessä lääkäri- ja sairaalapalveluiden kanssa ja mitkä tekijät tähän kilpailutustavan valintaan vaikuttavat. Lisäksi selvitettiin, minkä toimijoiden kanssa vakuutusyhtiöillä on fysioterapian sopimushintoja ja miten vakuutusyhtiöt ohjaavat asiakkaitaan hoitopaikan valinnassa.
44. Vakuutusyhtiöiltä saatujen vastausten perusteella virasto on pyytänyt markkinoiden rakenteellista tarkastelua varten Fysi Partnersilta, Aavalta, Pihlajalinna ja Terveystalolta tiedon vuoden 2020 fysioterapiamyynneistä, joissa on sovellettu vakuutusyhtiön kanssa neuvoteltua sopimushintaa. Osapuolten vastaavat tiedot on saatu yrityskauppailmoituksesta.
45. Selvityspyynnöiden lisäksi virasto on kuullut Fysi Partnersin edustajaa. Fysi Partners edustaa sen osakkaina olevia fysioterapiaan erikoistuneita paikallisia toimijoita ja neuvottelee vakuutusyhtiöiden kanssa fysioterapian sopimushinnat osakkaidensa puolesta.
46. Viraston selvitysten mukaan fysioterapian vakuutusyhtiöpalveluiden markkinan kokonaisliikevaihto vuonna 2020 oli noin 14,3 miljoonaa euroa. Tästä Mehiläisen markkinaosuus on [10–20] prosenttia ja Fysioksen [5–10] prosenttia, kun Fysioksen myyntiin lasketaan mukaan Fysi Partnersin kautta sille kertynyt myynti. Fysi Partnersin muiden osakkaiden yhteenlaskettu markkinaosuus on

---

² Ks. dnro KKV/1233/14.00.10/2019, yrityskaupan kieltoesitys asiassa *Mehiläinen Yhtiöt Oy / Pihlajalinna Oy*, 29.9.2020, kohdat 985 ja 1001.

³ Selvityspyynnö lähetettiin seuraaville yhtiöille: Pohjola Vakuutus, LähiTapiola, If, Fennia, Turva, Pohjantähti, Mandatum. Niiden markkinaosuus kattoi vuonna 2020 vahinkovakuutusten markkinasta maksutuloon lähetettiin seuraaville yhtiöille: Pohjola Vakuutus, LähiTapiola, If, Fennia, Turva, Pohjantähti, Mandatum. Niiden markkinaosuus kattoi vuonna 2020 vahinkovakuutusten markkinasta maksutuloon perustuen yli 95 prosenttia (Finanssiala – Vakuutusvuosi 2020, saatavilla: <https://www.finanssiala.fi/materiaalit/FA-Julkaisu-Vakuutusvuosi-2020.pdf>).

⁴ Tässä "kilpailutuksella" viitataan prosessiin, jolla vakuutusyhtiöt valitsevat yhteistyökumppaneitansa, mikä voi tarkoittaa ainoastaan yhteistyösopimuksia tai sopimushintoja koskevia sopimusneuvotteluja, eikä kilpailutus siten aina sisällä varsinaista kilpailutusta, jossa toimijoilta pyydetään vertailukelpoisia tarjouksia.

[20–30] prosenttia ja Terveystalon [30–40] prosenttia. Näin ollen keskittymän markkinaosuus on varsin maltillinen, ja sen ulkopuolelle jää suuria toimijoita.

47. Viraston selvitysten perusteella osapuolet ovat todennäköisesti myös markkinaosuuksiaan kaukaisempia kilpailijoita, sillä vakuutusyhtiöt tekevät sopimuksia ensisijaisesti suurten lääkärikeskusten kanssa, jotka tarjoavat asiakkaalle koko hoitoketjun kattaen lääkäri- ja sairaalapalvelut sekä kuntouttavan fysioterapian. Hoitoketjun eheyden säilyttämiseksi vakuutusyhtiöt pyrkivät ensisijaisesti ohjaamaan asiakkaansa fysioterapiaan lääkärikeskukseen, jolta asiakas on saanut lähetteen fysioterapiaan. Fysioterapiaan erikoistuneiden sopimuskumppaneiden rooli on kokonaisvaltaisia sopimuksia täydentävä.
48. Viraston selvitykset osoittavat, ettei yrityskaupalla ole haitallisia kilpailuvaikutuksia vakuutusyhtiöiden maksamassa fysioterapiassa.

Julkisen sektorin ostopalveluna ja ulkoistuksina hankkima fysioterapia

49. Julkinen sektori, kuten kunnat ja sairaanhoitopiirit, hankkivat fysioterapiapalveluita ostopalveluina tai osana suurempia ulkoistuksia. Osapuolista ainoastaan Mehiläisellä on ilmoittajan mukaan laajempia terveystalveluiden ulkoistuksia, joiden yhteydessä se tuottaa fysioterapiaa muiden terveystalveluiden ohessa. Ilmoittajan mukaan Mehiläisen ostopalvelumyynnit ovat erittäin vähäisiä eikä se käytännössä tuota fysioterapiapalveluita ostopalveluina julkisille toimijoille. Fysioksella puolestaan ei ole lainkaan ulkoistuksia, mutta sillä on fysioterapian ostopalvelumyynnejä julkiselle sektorille.
50. Ilmoittajan mukaan ostopalveluina hankittujen fysioterapiapalveluiden markkinaa tulee tarkastella valtakunnallisesti. Ilmoittajan arvion mukaan Mehiläisen markkinaosuus julkiselle sektorille ostopalveluina tuotetun fysioterapian markkinalla oli vuonna 2020 [0–5] prosenttia ja Fysioksen [10–20] prosenttia.
51. KKV arvion mukaan fysioterapian ostopalveluiden markkinaa tulee ilmoittajan arviosta poiketen tarkastella valtakunnallisen sijaan alueellisena, koska ostopalveluita hankitaan kyseillä alueella toimivilta yrityksiltä. Ottaen huomioon, ettei Mehiläinen yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta tuota fysioterapiaa ostopalveluna eikä Fysios puolestaan toimi ulkoistuksissa, KKV ei pitänyt tarpeellisena selvittää tarkemmin yrityskaupan kilpailuvaikutuksia tällä segmentillä. Viraston selvitykset osoittavat, ettei yrityskaupalla ole haitallisia kilpailuvaikutuksia julkisen sektorin ulkoistuksina ja ostopalveluina hankkimissa fysioterapiapalveluissa.

Kelan vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen fysioterapia

52. Yksityistä fysioterapiaa toteutetaan myös Kelan kokonaan kustantamana vaativana lääkinnällisenä kuntoutuksena, jonka edellytyksenä on julkisessa terveydenhuollossa lääkärin laatima kuntoutussuunnitelma. Palvelun tuottavat Kelan sopimuspalveluntuottajat.

53. Mehiläinen tuottaa ilmoittajan mukaan Kelan vaativan lääkinällisen kuntoutuksen fysioterapiaa vain marginaalisesti ja ainoastaan Nivala-Haapajärven seutukunnassa sekä omistamansa Hipon kautta. Sen sijaan Fysios on keskittynyt vahvasti Kelan vaativan lääkinällisen kuntoutuksen fysioterapiaan ja sen sisällä erityisesti neurologiseen fysioterapiaan.
54. Kelan maksamia vaativan lääkinällisen kuntoutuksen fysioterapiapalveluita voidaan ilmoittajan näkemyksen mukaan tarkastella valtakunnallisesti. Mehiläisen markkinaosuus Kelan vaativan lääkinällisen kuntoutuksen fysioterapian markkinalla oli ilmoittajan arvion mukaan [0–5] prosenttia ja Fysioksen [10–20] prosenttia.
55. KKV:n arvion mukaan Kelan vaativan lääkinällisen kuntoutuksen markkinaa tulee ilmoittajan arviosta poiketen tarkastella valtakunnallisen sijaan alueellisenä, koska sopimukset vaativan lääkinällisen kuntoutuksen tuottamisesta kilpailutetaan vakuutuspiireittäin ja sopimukset tehdään tietyn kunnan alueella toimivien yritysten kanssa varmistaen palvelujen riittävä paikallinen saatavuus.
56. Mehiläisen toiminta Kelan vaativan lääkinällisen kuntoutuksen fysioterapian palveluntuottajana on vähäistä ja rajoittuu Nivala-Haapajärven seutukuntaan, jossa puolestaan Fysios ei tuota palveluja. Fysios sen sijaan tuottaa palveluja läheisessä Haapaveden-Siikalatvan seutukunnassa. Mikäli seutukuntia tarkasteltaisiin yhdessä, osapuolten markkinaosuus jäisi malfilliseksi.
57. Lisäksi Mehiläisen vuonna 2021 hankkima Hippon tuottaa Kelan vaativaa lääkinällistä kuntoutusta Kuopiossa, Turussa ja Jyväskylässä, joissa myös Fysios on läsnä. Hipon toiminta näillä paikkakunnilla on kuitenkin vähäistä ja myynti varsin pientä. Kelan vaativaa lääkinällistä kuntoutusta tuottaa myös kyseisillä paikkakunnilla suuri määrä muita toimijoita.
58. Viraston markkinakuulemisen yhteydessä on esitetty näkemyksiä siitä, että Mehiläinen voisi yrityskaupan jälkeen tarjota palveluita Kelan vaativan lääkinällisen kuntoutuksen fysioterapian kilpailutuksissa alhaiseen hintaan ja vahvistaa asemaansa kyseisten palveluiden tuottajana. Tältä osin virasto toteaa ensinnäkin, että kilpailun lisääntyminen ja keskittymän mahdollinen kyky tarjota palveluita aiempaa alhaisemmillä hinnoilla on lähtökohtaisesti myönteinen asia. Lisäksi virasto huomauttaa, että Kelan vaativan lääkinällisen kuntoutuksen fysioterapiapalveluiden kilpailutuksissa valitaan tyypillisesti useita palveluntuottajia kullekin paikkakunnalle, jotta asiakkaiden valinnanmahdollisuus toteutuu. Näin ollen myös pienemmillä paikallisilla toimijoilla on mahdollisuus osallistua ja tulla valituksi Kelan kilpailutuksissa.

6 Yksityisasiakkaiden itse maksamat fysioterapiapalvelut

6.1 Johdanto

59. Edellä jaksossa 5 todetusti KKV ei selvityksissään havainnut yrityskaupan johtavan tehokkaan kilpailun olennaiseen estymiseen yksityisten fysioterapiapalveluiden osalta työnantajien maksamassa fysioterapiassa, vakuutusyhtiöiden maksamassa fysioterapiassa, julkisen sektorin ostopalveluina ja ulkoistuksina hankkimissa fysioterapiapalveluissa eikä Kelan vaativan lääkinällisen kuntoutuksen fysioterapiassa. Virasto on jäljempänä keskittynyt tarkastelemaan kilpailuolosuhteita yksityisasiakkaiden itse maksamissa fysioterapiapalveluissa.
60. Virasto on tarkastellut yksityisasiakkaiden itse maksamia fysioterapiapalveluita sisällyttämällä kyseiseen segmenttiin kaiken listahinnoin yksityisasiakkaille tapahtuneen myynnin riippumatta siitä, onko palvelusta saatu Kela-korvaus tai onko asiakas hakenut jälkikäteen korvausta vakuutusyhtiöltä.⁵

6.2 Viraston selvitystoimenpiteet

61. Virasto on selvityksissään hyödyntänyt Kelan sairaanhoitokorvausaineistoa (jäljempänä "Kela-data"), joka sisältää tietoja Kelan korvaamista yksityisasiakkaiden fysioterapiakäynneistä.⁶ Virasto on kerännyt myös laajasti fysioterapialiiketoimintaa koskevaa aineistoa markkinoilla toimivilta yrityksiltä.
62. Asian arvioinnin kannalta keskeisiä selvitysketjuja ovat olleet i) osapuolten kilpailijoiden fysioterapiapalveluiden myyntitietoja koskevat selvityspyynnöt sekä ii) osapuolille kohdennetut fysioterapialiiketoimintaa koskevat selvityspyynnöt. KKV on myös lähestynyt osapuolten merkittävimpiä asiakkaita, kilpailijoita ja tavarantoimittajia lausuntopyyntöin. Lisäksi virasto on selvittänyt asiaa muille markkinatoimijoille lähetetyin selvityspyynnöin sekä puhelinkeskusteluin.
63. Ensi vaiheen käsittelyssä, jonka aikana virastolla ei ollut käytössään Kela-datta, virasto selvitti myyntitietoja ja markkinaosuuksia selvityspyynnöillä viidessä seutukunnassa⁷, joissa osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus nousi yrityskauppailmoituksessa annettujen tietojen mukaan yli 10 prosentin ja joissa yrityskauppaan liittyi merkittävä lisäys Mehiläisen markkinaosuuteen. Tarkastelu ei kuitenkaan tutkimusekonomisista syistä sisältänyt kaikkia kuvauksen täyttäneitä päällekkäisiä seutukuntia. Tarkastelun tavoitteena oli tuottaa markkinaosuuksien lisäksi tietoa ilmoittajan markkinoiden kokoa koskevien arvioiden yleisestä luotettavuudesta.

⁵ Maksajatahokohtaista jaottelua on käsitelty edellä jaksossa 5.1.

⁶ Tietopyynnön käsittelystä johtuen virasto sai Kelan sairaanhoitokorvausrekisterin aineiston käyttöönsä vasta ensi vaiheen käsittelyn viimeisinä päivinä.

⁷ Ensi vaiheessa selvityspyynnöt kohdistettiin Kouvolan, Lahden, Jyväskylän, Turun ja Raaseporin seutukuntiin.

64. Toisen vaiheen käsittelyssä virastolla oli käytössään Kela-data, jonka perusteella osapuolten yhteenlasketut markkinaosuudet yksityisasiakkaiden Kela-korvatussa fysioterapiassa nousivat korkeiksi myös Vaasassa, Vihdissä ja Hangossa. Koska Kela-data sisälsi tiedon ainoastaan yksityisasiakkaiden Kela-korvatusta fysioterapiasta, piti KKV tarpeellisena selvittää tarkemmin Vaasan ja Vihdin fysioterapiamarkkinoita erillisellä selvityspyyntökierroksella.⁸
65. Selvitystoimenpiteiden tarkoituksena oli selvittää osapuolten ja niiden kilpailijoiden lukumäärää ja fysioterapiaa koskevaa liikevaihtoa markkinoiden rakenteellista arviointia varten. Lisäksi selvityspyynnöillä pyrittiin selvittämään kilpailijoiden erikoistumista tietyn tyyppiseen fysioterapiaan.
66. Paikallisia fysioterapiatoimijoita pyydettiin ilmoittamaan niiden fysioterapialiiketoiminnan yhteenlaskettu liikevaihto vuonna 2020 ja tämän liikevaihdon jakautuminen seuraaviin maksajatahokohtaisiin segmentteihin: i) yksityisasiakkaiden itse maksama fysioterapia; ii) yksityisasiakkaiden maksama Kela-korvattu fysioterapia; iii) työnantajan maksama fysioterapia (KL1); iv) työnantajan maksama fysioterapia (KL2); v) muu työnantajan maksama fysioterapia; vi) vakuutusyhtiöiden maksama fysioterapia. Lisäksi virasto pyysi yrityksiä kuvailemaan yrityksen tarjoamia fysioterapiapalveluita ja ilmoittamaan, mistä muista kuin edellä mainituista segmenteistä yrityksen fysioterapiapalveluiden kokonaisliikevaihto kertyi.

6.3 Relevantit markkinat yksityisissä fysioterapiapalveluissa

6.3.1 Johdanto

67. Relevanttien markkinoiden määrittely on väline, jonka avulla pyritään tunnistamaan systemaattisesti ne kilpailijat, jotka tuottavat yrityskaupan seurauksena syntyvälle keskittymälle sellaista kilpailun painetta, joka rajoittaa sen markkinavoiman käyttöä. Keskeistä on tunnistaa keskittymän asiakkaiden todelliset vaihtoehtoiset toimituslähteet.⁹
68. Relevantteihin hyödykemarkkinoihin kuuluvat pääsääntöisesti kaikki ne hyödykkeet, joita asiakkaat ja kuluttajat pitävät keskenään hyvin vaihdettavissa tai korvattavissa olevina niiden ominaisuuksien, hinnan ja käyttötarkoituksen vuoksi. Relevantteja maantieteellisiä markkinoita määritettäessä taas kiinnitetään lähtökohtaisesti huomiota yrityskaupan osapuolten toiminta-alueeseen sekä alueisiin, joilta asiakkailla on realistinen mahdollisuus hankkia kyseisiä

⁸ KKV ei pitänyt jatkoselvityksiä tarpeellisena Hangossa. Hangon fysioterapiamarkkina on kooltaan pieni, ja pienimuotoisen alalle tulon esteet fysioterapiapalveluissa ovat verrattain matalat. Näin ollen yhdenkin fysioterapeutin siirtyminen tuottamaan palveluita Hangossa muuttaisi viraston arvion mukaan markkinaosuuksia merkittävästi.

⁹ Kilpailuviraston suuntaviivat yrityskauppavalvonnasta (2011), s. 64–65; Komission tiedonanto merkityksellisten markkinoiden määritelmästä yhteisön kilpailuoikeuden kannalta (97/C 372/03), kohta 2 ja 13.

hyödykkeitä. Relevantit markkinat määritellään yhdistämällä hyödykemarkkinat ja maantieteelliset markkinat.¹⁰

6.3.2 Ilmoittajan näkemys relevanteista markkinoista

69. Fysioterapiapalveluita käytetään kuntoutuksen tukena ja ennaltaehkäisevässä hoidossa. Fysioterapian erikoisaloja ovat lasten fysioterapia, gerontologinen fysioterapia, ortopedismanuaalinen (OMT) terapia, lymfaterapia, psykofyysinen fysioterapia, aikuisneurologinen fysioterapia, hengitys- ja verenkiertoelimistön fysioterapia, työfysioterapia, urheilufysioterapia, lantiopohjan fysioterapia ja eläinfysioterapia.
70. Mehiläinen tarjoaa fysioterapiapalveluita 69 paikkakunnalla. Fysios tarjoaa fysioterapiapalveluita 53 paikkakunnalla. Alueellisesti tarkasteltuna osapuolilla on päällekkäisyyttä itse maksavien yksityisasiakkaiden fysioterapiapalveluissa 26 seutukunnassa. Sekä Mehiläinen että Fysios tarjoavat varsinaisten fysioterapiapalveluiden lisäksi vähäisessä määrin toiminnoiltaan läheisesti fysioterapiaan liittyviä tuki- ja liikuntaelimistön hoitomuotoja, kuten hierontaa, naprapatiaa, osteopatiaa, jalkojenhoitoa, jalkaterapiaa, lymfaterapiaa ja kiropraktiikkaa.
71. Ilmoittajan mukaan fysioterapian toimintakenttää tulee tarkastella yhtenä kokonaisuutena. Ilmoittaja ei pidä tarkoituksenmukaisena tarkastella yksityisesti tuotettuja fysioterapiapalveluita omana kilpailuoikeudellisesti relevanttina segmenttinään esimerkiksi tietyn fysioterapian erikoisalan tai koulutussuuntauksen perusteella, koska palveluita tarjotaan laajasti fysioterapian eri erikoisaloilta ja yksittäisillä terapeuteilla voi olla useamman erikoisalan pätevyys. Asiakkaan näkökulmasta samaa vaivaa voidaan hoitaa monen eri koulutussuuntauksen ja menetelmän avulla.
72. Vastaavasti ilmoittaja katsoo perustelluksi tarkastella yhtenä kokonaisuutena fysioterapiaa sekä sitä lähellä olevia hoitomenetelmiä, kuten naprapatiaa, osteopatiaa, kiropraktiikkaa, hierontaa, jalkaterapiaa, lymfaterapiaa ja akupunktiohoitoja, joita tarjotaan usein fysioterapian ohella tuki- ja liikuntaelimistön oireita hoidettaessa.
73. Fysioterapiapalveluita tuottavat Suomessa sekä yksityiset että julkiset toimijat, ja ilmoittaja katsoo terapiapalveluiden julkisen ja yksityisen tuotannon lukeutuvan samalle relevantille tuotemarkkinalle. Yksityisen ja julkisen sektorin terapiapalveluiden tarjonta on ilmoittajan mukaan pitkälti toisiaan korvaavaa, eikä julkisten ja yksityisten toimijoiden tuottamissa terapiapalveluissa ole lopputuotteen näkökulmasta merkittäviä eroja tarjottavien palveluiden sisällön osalta. Syyt palvelun piiriin hakeutumiselle ovat samankaltaisia sekä yksityisellä että julkisella puolella.

¹⁰ Kilpailuviraston suuntaviivat yrityskauppa- ja valvonnasta (2011), s. 67–69.

74. Ilmoittaja näkee eroja hoitoon pääsyn nopeudessa ja hinnassa, mutta nämä erot eivät sen mukaan itsessään tarkoita, ettei yksityinen ja julkinen palveluntarjonta kilpailisi keskenään. Ilmoittajan näkemyksen mukaan julkinen sektori tarjoaa terapiapalveluissa varteenotettavan ja kilpailukykyisen vaihtoehdon asiakkaille.
75. Ilmoittajan on pitänyt perusteltuna tarkastella yksityisasiakkaiden kokonaan itse maksamien fysioterapiapalveluiden sekä yksityisasiakkaiden osittain Kela-korvattujen fysioterapiapalveluiden relevantteja maantieteellisiä markkinoita seutukuntakohtaisesti. Seutukuntakohtainen tarkastelu vastaa KKV:n aiempaa arviointitapaa lääkäripalveluissa. Yrityskauppa-asiassa *Mehiläinen Yhtiöt Oy / Pihlajalinna Oy* KKV teki lääkäripalveluissa catchment-analyysin, jonka se totesi viittaavaan siihen, että hallinnollisiin kunta- ja seutukuntarajoihin tukeutuvat maantieteellisten markkinoiden rajaukset ovat useimmissa tapauksissa riittäviä yleiseen markkinaosuuden tarkasteluun ja että useimmiten seutukunta on kuntaa soveltuvampi tällaiseen tarkasteluun.¹¹
76. Ilmoittajan mukaan terapiapalveluiden asiakashankinta-alueiden yksityiskohdainen tutkiminen ei ole ollut asiassa tarpeen. Ilmoittaja ei kuitenkaan näe perusteita sille, miksi terapiapalveluissa asiakashankinta-alueet ainakaan merkittävästi eroaisivat lääkäripalveluiden asiakashankinta-alueista. Seutukuntakohtainen maantieteellisen markkinan määritelmä on perusteltu, sillä yksityisasiakkaat käyttävät pääsääntöisesti oman elinpiirin, kuten kodin ja työpaikan lähellä sijaitsevia terapiapalveluita. Koska töissä käydään usein pitkienkin matkojen päässä ja yli kuntarajojen, maantieteellisen markkinan on oltava paikakuntakohtaista tarkastelua laajempi.

6.3.3 KKV:n arvio relevanteista hyödykemarkkinoista

77. Nyt käsillä olevassa asiassa relevanttien hyödykemarkkinoiden osalta on tullut arvioitavaksi, kuuluvatko fysioterapia ja sitä lähellä olevat muut hoitomuodot, kuten hieronta, naprapatia, osteopatia ja lymfaterapia, samoille markkinoille vai muodostavatko fysioterapiapalvelut oman erillisen hyödykemarkkinansa. Virasto on lisäksi arvioinut sitä, kuuluvatko yksityinen ja julkinen palvelutuotanto samalle relevantille hyödykemarkkinalle.
78. Virasto on yrityskaupan kilpailuvaikutusten arvioinnissaan tarkastellut fysioterapiaa muista sitä lähellä olevista hoitomuodoista erillisenä kokonaisuutena.
79. Viraston arvion mukaan fysioterapia ja sitä lähellä olevat hoitomuodot, kuten naprapatia ja osteopatia, voivat asiakkaan näkökulmasta olla jossain määrin toisiaan korvaavia. Korvaavuus kuitenkin vaihtelee sekä hoitomuodoittain että asiakkaittain. Esimerkiksi naprapatia saattaa olla vaihtoehto selkävaikeudesta kärsivälle asiakkaalle mutta jalkahoito tai lymfaterapia eivät. Myös

¹¹ Dnro KKV/1233/14.00.10/2019, yrityskaupan kielloesitys asiassa *Mehiläinen Yhtiöt Oy / Pihlajalinna Oy*, 29.9.2020, kohta 254.

leikkauksen jälkeistä kuntoutusta tarvitsevalle asiakkaalle muiden hoitomuotojen korvaavuus on todennäköisesti vähäisempää.

80. Lisäksi virasto on kiinnittänyt huomiota siihen, että fysioterapeutin ammattinimikettä voi käyttää ainoastaan laillistettu fysioterapeutti ja Kela-korvaus voidaan myöntää ainoastaan fysioterapeutin antamaan hoitoon. Kela-korvauksen saaminen edellyttää lääkärin lähetettä, jota ei voi saada esimerkiksi osteopatiaan tai naprapatiaan.¹² Tarkkarajaisen erottelun tekemistä eri terapia- muotojen välillä vaikeuttaa kuitenkin se, että useilla eri hoitomuotoja tarjoavilla terapeuteilla on myös fysioterapeutin koulutus.
81. Fysioterapiapalveluiden tarkastelua erikseen muista terapiamuodoista on puoltanut myös Kela-datan ja sen perusteella tehtyjen estimaattien hyödyntäminen markkinoiden rakenteellisessa tarkastelussa. Kela-dataan sisältyy tiedot ainoastaan lääkärin läheteellä annettusta fysioterapiasta.
82. Asian lopputulos huomioiden relevanttien hyödykemarkkinoiden määrittely voidaan jättää tältä osin avoimeksi.
83. Toisin kun ilmoittaja, virasto katsoo, että yksityisasiakkaiden itse maksamat ja julkisesti tuotetut fysioterapiapalvelut eivät kuulu samalle relevantille tuotemarkkinalle. Virasto on aiemmassa terveystaloudellisuuskatsauksessaan tarkastellut yksityiskohtaisesti eroja julkisesti ja yksityisesti tuotettujen palvelujen välillä.¹³ Viraston arvion mukaan päätöskäytännössä tunnistetut merkittävät erot esimerkiksi hoitoketjussa, hoitopäätöksissä, hoitopäätöksissä ja palvelujen hinnoissa erottavat yksityisesti tuotetut fysioterapiapalvelut julkisesti tuotetuista palveluista vastaavalla tavalla kuin yksityisesti tuotetut lääkäripalvelut eroavat julkisesti tuotetuista lääkäripalveluista. Myös useissa viraston vastaanottamissa lausunnoissa on tuotu esille eroja julkisen ja yksityisen sektorin palvelutarjonnan sisällössä ja todettu, etteivät julkinen ja yksityinen palvelutarjonta kilpaile keskenään, vaan ne korkeintaan täydentävät toisiaan.

6.3.4 KKV:n arvio relevanteista maantieteellisistä markkinoista

84. Relevanttien maantieteellisten markkinoiden määrittelyn tarkoituksena on selvittää ne maantieteelliset alueet, joilla sijaitsevien yritysten tai tarjottavien hyödykkeiden taholta tuleva kilpailu tai sen riittävä ja uskottava uhka voi rajoittaa yrityskaupan seurauksena syntyneen keskittymän markkinavoiman käyttöä.¹⁴
85. Virasto on selvittänyt maantieteellisiä markkinoita määrittämällä osapuolten toimipisteiden asiakashankinta-alueet (ns. catchment-analyysi) sekä

¹² Kela korvaa osittain lääkärin läheteeseen perustuvaa sairaanhoitajan tai fysioterapeutin suorittamaa lymfaterapiaa, mutta korvaus on erisuuruinen kuin fysioterapiasta maksettava korvaus.

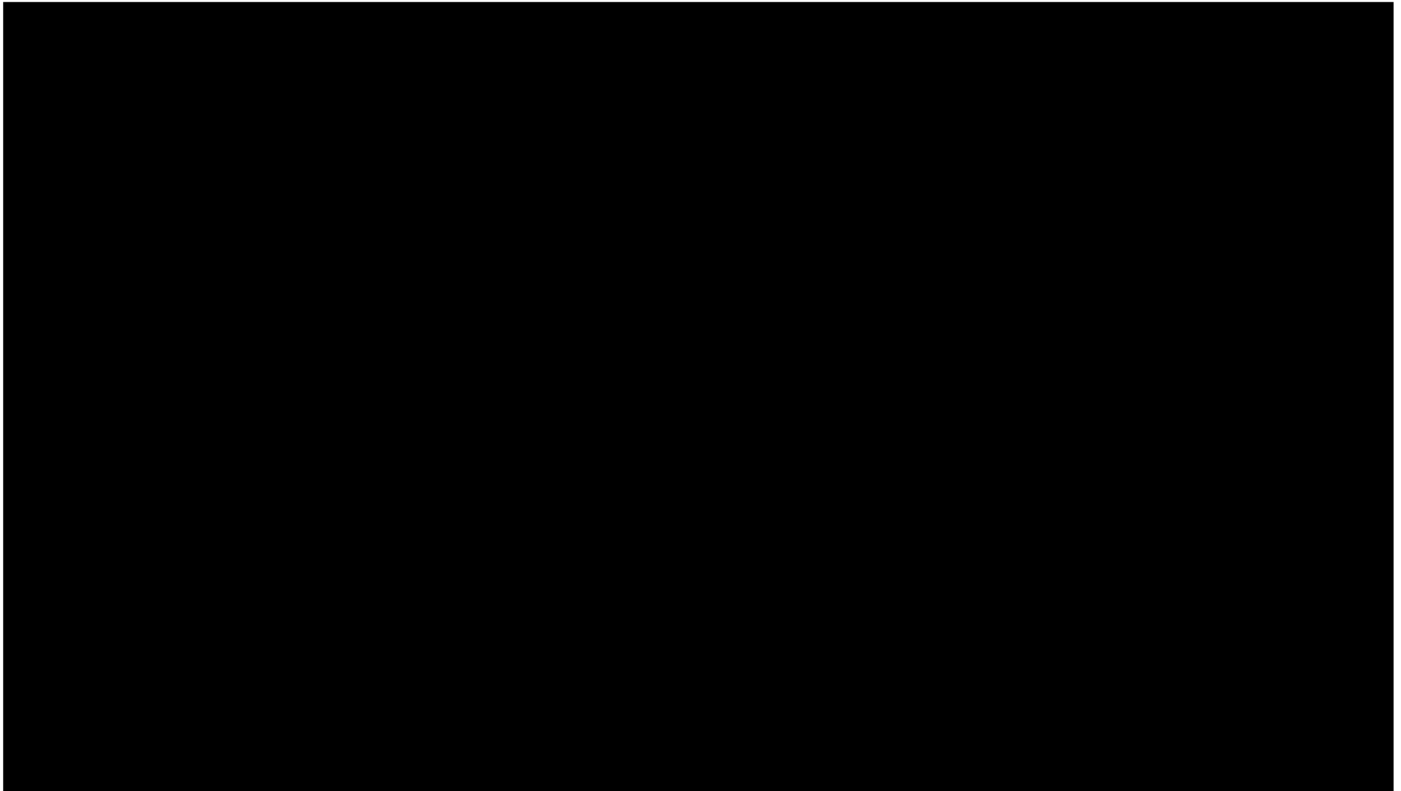
¹³ Dnro KKV/1233/14.00.10/2019, *Mehiläinen Yhtiöt Oy / Pihlajalinna Oy*, 29.9.2020, jakso 10.4.2.2.

¹⁴ Kilpailuviraston suuntaviivat yrityskauppalvonnasta (2011), s. 68–69.

tarkastelemalla osapuolten ja selvityspyyntöjen kohteina olleiden kilpailijoiden toimipisteiden sijoittumista paikkakuntien alueella.

86. Catchment-analyysi on relevanttien maantieteellisten markkinoiden määrittelyssä usein käytetty menetelmä. Virasto käytti analyysin toteuttamiseen ilmoittajan toimittamaa mikrotason aineistoa osapuolten vuoden 2021 alkupuoliskolla (Q1–Q2) toteutuneista yksityisasiakkaiden fysioterapiakäynneistä. Aineistoon sisältyi yksityisasiakkaiden kokonaan itse maksama ja yksityisasiakkaiden maksama Kela-korvattu fysioterapia ja se sisälsi tiedon mm. käynnin päivämäärästä, toimipisteen nimestä ja sijainnista sekä asiakkaan kotiosoitteen postinumerosta.
87. Virasto määritti kunkin toimipisteen kohdalla asiakashankinta-alueen säteen laskemalla etäisyyden, jonka sisältä on tullut 80 prosenttia toimipisteen kaikista asiakaskäynneistä, ja piirtämällä toimipisteille sädettyä vastaavat ympyrämuotoiset asiakashankinta-alueet. Etäisyydet laskettiin kunkin käynnin osalta toimipisteen postinumeroalueen karttakoordinaattikeskipisteen ja asiakkaan postinumeroalueen karttakoordinaattikeskipisteen välillä. Catchment-analyysi suoritettiin kaikille osapuolten toimipisteille, mutta jatkotarkasteluun valittiin Vaasan, Lahden ja Vihdin alueet, joilla osapuolten markkinaosuudet nousivat markkinaosuustarkastelun perusteella korkeiksi.
88. Catchment-tarkastelun perusteella yksityisten fysioterapiapalveluiden maantieteellinen markkina osapuolten päällekkäisillä paikkakunnilla on tyypillisesti kunnan laajuinen mutta paikoin kuntaa laajempi. Esimerkiksi Lahdessa osapuolten toimipisteiden asiakashankinta-alueet kattavat myös viereisen Hollolan kunnan. Keskittymän markkinaosuus Lahden ja Hollolan alueella jää matalammaksi kuin Lahden kaupungissa, minkä lisäksi alueella toimii lukuisia kilpailevia fysioterapian palveluntarjoajia.
89. Vihdin kohdalla virasto tarkasteli myös fysioterapiakäyntien asiakasvirtoja Kelan sairaanhoitokorvausaineistosta. Tämän perusteella havaittiin, että Vihdin asukkaista merkittävä osa asioi fysioterapiassa Helsingissä ja Espoossa. Helsingin ja Espoon fysioterapiamarkkinat ovat merkittävästi Vihdin markkinaa suuremmat ja osapuolten markkinaosuudet selvästi alhaisemmat kuin Vihdissä.
90. Osapuolten toimipisteiden asiakashankinta-alueet sekä osapuolten ja kilpailijoiden toimipisteiden sijainnit Vaasassa on piirretty kuvioon 1. Etäisyyksien havainnollistamiseksi karttoihin on mittakaavajanan lisäksi piirretty myös alueet, joiden sisäpuolelta on 10–15 minuutin ajomatka Fysioksen Raastuvankadun toimipisteeseen (isochrones). Karttoihin on piirretty myös kuntarajat.

Kuvio 1. Toimipisteiden asiakashankinta-alueet ja sijainnit Vaasassa.

91. Viraston selvitysten mukaan Vaasassa maantieteellisen markkinan laajuus yksityishenkilöiden itse maksamassa fysioterapiassa on Vaasan kaupungin alue, ei Vaasan seutukunta.

6.3.5 Yhteenveto relevanteista markkinoista

92. Fysioterapiapalveluiden markkinoita tulee tarkastella muiden terveydenhuoltopalveluiden tapaan maksajatahokohtaisesti jaoteltuna. Virasto katsoo, että yrityskaupan kilpailuvaikutusten arvioinnin kannalta relevantteina tuotemarkkinoita tulee tarkastella yksityisasiakkaiden itse maksamia fysioterapiapalveluita, joiden tarjonnassa osapuolilla on päällekkäisyyttä. Virasto on tarkastellut fysioterapiapalveluita omana kokonaisuutenaan ottamatta lopullista kantaa siihen, voidaanko muiden fysioterapian kaltaisten hoitomuotojen katsoa kuuluvan samalle relevantille tuotemarkkinalle.
93. Yksityisasiakkaiden itse maksamien fysioterapiapalveluiden markkinoiden maantieteellisen laajuuden osalta virasto katsoo, että markkinoita on tarkasteltava tyypillisesti kunnan laajuisina. Tietyillä paikkakunnilla maantieteellinen markkina on kuitenkin kunnan aluetta laajempi mutta seutukunnan aluetta suppeampi. Nyt käsillä olevan yrityskaupan kilpailuvaikutusten arvioinnin kannalta relevantin maantieteellisen markkinan muodostaa Vaasan kaupungin alue.

6.4 Yrityskaupan kilpailuvaikutukset yksityisasiakkaiden itse maksamissa fysioterapiapalveluissa

6.4.1 Ilmoittajan näkemys yrityskaupan kilpailuvaikutuksista

94. Ilmoittajan mukaan yrityskauppa ei aiheuta ongelmia tehokkaalle ja toimivalle kilpailulle. Se ei johda tehokkaan kilpailun olennaiseen estymiseen eikä määräävän markkina-aseman syntymiseen tai vahvistamiseen millään mahdollisella segmentillä.
95. Ilmoittajan mukaan fysioterapiapalveluiden markkinat Suomessa ovat hyvin kilpailulliset ja fragmentoituneet. Fysioterapiapalveluiden markkinoilla säilyy yrityskaupan toteuttamisen jälkeen voimakas kilpailutilanne, sillä fysioterapiapalveluita tuottavat kaikki suuret terveystaloyritykset, ja lisäksi markkinoilla toimii fysioterapiaa tuottavia ketjutoimijoita sekä suuri määrä pienempiä yhden tai muutaman työntekijän tai ammatinharjoittajan yrityksiä. Kilpailu fysioterapiapalveluiden markkinoilla kiristyy todennäköisesti jatkossa johtuen kysynnän kasvusta.
96. Ilmoittaja pitää osapuolten fysioterapiapalveluiden tarjontaa lähinnä toisiaan täydentävänä. Osapuolet ovat tarjonnassaan keskittyneet eri osaamisalueisiin ja asiakasryhmiin. On selvää, että osapuolet eivät ole toistensa läheisimpiä kilpailijoita fysioterapiapalveluiden markkinoilla. Siltä osin kuin osapuolten palvelutarjonnassa on päällekkäisyyksiä fysioterapiapalveluiden alueellisilla markkinoilla, yrityskaupasta aiheutuvat muutokset markkinarakenteeseen kyseisillä alueilla ovat varsin vähäisiä. Mehiläinen kohtaa yrityskaupan toteuttamisen jälkeen merkittävää kilpailupainetta muilta toimijoilta niin valtakunnallisesti kuin kaikilla niillä alueellisilla markkinoilla, joilla osapuolten palvelutarjonnassa on päällekkäisyyttä.

6.4.2 KKV:n arvio yrityskaupan kilpailuvaikutuksista

6.4.2.1 Johdanto

97. Arvioidessaan johtaako yrityskauppa kilpailulain 25 §:n mukaisesti tehokkaan kilpailun olennaiseen estymiseen Kilpailu- ja kuluttajavirasto analysoi, onko yrityskaupalla kilpailunvastaisia vaikutuksia. Tehokkaan kilpailun olennainen estymien on yleensä todennäköisempää horisontaalisissa kuin ei-horisontaalisissa yrityskaupoissa. Horisontaalinen yrityskauppa voi merkittävästi vähentää kilpailua, sillä sen seurauksena markkinoilla toimivien (tai niille pyrkivien) itenäisten yritysten lukumäärä vähenee, millä voi olla vaikutusta kaupan osapuolten, niiden kilpailijoiden sekä asiakasyritysten kohtaamaan kilpailupaineeseen sekä kannustimiin kilpailla.¹⁵

---

¹⁵ Kilpailuviraston suuntaviivoissa yrityskauppavalvonnasta sekä Euroopan komission horisontaalisia sulautumia koskevissa suuntaviivoissa kuvataan tarkemmin tapoja, joilla samalla tuotantoportaalla toimivien yritysten väliset järjestelyt voivat estää tehokasta kilpailua. Kilpailuviraston suuntaviivat yrityskauppavalvonnasta (2011), s. 63; 72–80; Euroopan komission suuntaviivat horisontaalisten sulautumien arvioinnista (2004/C 31/03), kohdat 22–63.

98. Horisontaalisten yrityskauppojen aiheuttamat kilpailunvastaiset vaikutukset jaetaan koordinoimattomiin (unilateraalisiin) ja koordinoituihin vaikutuksiin. Yrityskaupalla on koordinoimattomia horisontaalisia vaikutuksia, kun se poistaa osapuolten välisen kilpailuasetelman ja yrityskaupan aikaansaamasta kilpailupaineen vähenemistä hyötyvät myös kilpailijat ilman, että yritykset nimellisesti, tai edes hiljaisesti, koordinoivat toimintojaan.
99. KKV on arvioinut Mehiläisen ja Fysioksen välisen yrityskaupan koordinoimattomia horisontaalisia vaikutuksia. Virasto on keskittynyt arvioimaan erityisesti yrityskaupasta mahdollisesti seuraavia kilpailunvastaisia vaikutuksia yksityisasiakkaiden itse maksaman fysioterapian markkinoilla niillä paikallisilla markkinoilla, joilla osapuolilla on merkittävää päällekkäisyyttä.
100. Useat eri tekijät voivat antaa viitteitä siitä, aiheuttaako yrityskauppa todennäköisesti merkittäviä koordinoimattomia vaikutuksia. Tällaisia seikkoja voivat olla esimerkiksi yrityskaupan osapuolten korkeat markkinaosuudet; markkinoilla on ainoastaan muutamia merkittäviä kilpailijoita; yrityskaupan osapuolet ovat läheisiä kilpailijoita; asiakkailla on vain rajoitettu mahdollisuus siirtyä käyttämään vaihtoehtoista toimittajaa, esimerkiksi siitä syystä, että markkinoilla on vain vähän tai ei lainkaan vaihtoehtoisia toimittajia.¹⁶
101. Yleensä koordinoimattomia vaikutuksia aiheuttava yrityskauppa estää olennaisesti tehokasta kilpailua luomalla yhden yrityksen määrävän markkina-aseman tai vahvistamalla sitä. Kyseisellä yrityksellä on tällöin tavallisesti huomattavasti suurempi markkinaosuus kuin seuraavalla kilpailijalla yrityskaupan jälkeen. Yrityskaupan kilpailuvaikutuksia arvioitaessa markkinaosuudet ja keskittymistasot antavatkin hyödyllisen ensimmäisen indikaation markkinoiden rakenteesta sekä yrityskaupan osapuolten ja niiden kilpailijoiden markkinavoimasta. Mitä enemmän markkinaosuus nousee, sitä todennäköisempää on, että yrityskauppa johtaa markkinavoiman merkittävään kasvuun.¹⁷
102. Vaikka markkinaosuudet ja markkinaosuuksien lisäykset ovat vain ensimmäinen osoitus markkinavoimasta ja markkinavoiman lisääntymisestä, vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan erittäin suuret markkinaosuudet – 50 prosenttia tai enemmän – voivat jo sinällään olla todiste myös määrävästä markkina-asemasta. Yrityskauppa, jossa on osapuolena yritys, jonka markkinaosuus pysyy 50 prosentin alapuolella yrityskaupan jälkeen, voi myös aiheuttaa kilpailuongelmia muiden tekijöiden osalta, joita ovat esimerkiksi kilpailijoiden vahvuus ja lukumäärä tai se, kuinka hyvin yrityskaupan osapuolten tuotteet korvaavat toisensa. Komissio onkin useissa tapauksissa katsonut, että yrityskaupat, joiden seurauksena syntyvien yritysten markkinaosuudet ovat 40–50

¹⁶ Kaikkien näiden tekijöiden ei tarvitse esiintyä, jotta koordinoimattomat vaikutukset olisivat todennäköisiä. Luettelo ei myöskään ole tyhjentävä. Kilpailuviraston suuntaviivat yrityskauppavalvonnasta (2011), s. 73–74; Euroopan komission suuntaviivat horisontaalisten sulautumien arvioinnista (2004/C 31/03), kohdat 26–38.

¹⁷ Kilpailuviraston suuntaviivat yrityskauppavalvonnasta (2011), s. 75; Euroopan komission suuntaviivat horisontaalisten sulautumien arvioinnista (2004/C 31/03), kohdat 25 ja 27.

prosenttia ja joissakin tapauksissa alle 40 prosenttia, johtavat määräävän aseman syntymiseen tai vahvistumiseen.¹⁸

103. Markkinaosuuksien ohella markkinoiden yleisen keskittymistason tarkastelu voi antaa viitteitä kilpailutilanteesta. Toimialan keskittyneisyyttä voidaan tarkastella laskemalla Herfindahl–Hirschman-indeksi ("HHI"), joka saadaan summamalla kaikkien markkinoilla toimivien yritysten markkinaosuuksien neliöt.¹⁹ Komission suuntaviivoissa todetaan, että horisontaalisia kilpailuongelmia ei todennäköisesti havaita yrityskaupassa, jossa HHI on kaupan jälkeen 1000–2000 ja HHI:n muutos (dHHI)²⁰ alle 250, tai yrityskaupassa, jossa HHI on yli 2000 ja HHI:n muutos alle 150.²¹
104. Viraston analyysi perustuu ensisijaisesti markkinoiden rakenteelliseen tarkasteluun, minkä ohella muita markkinavoiman arviointiin vaikuttaneita tekijöitä on tarkasteltu siinä määrin kuin se on asian lopputulos huomioon ottaen ollut tarpeellista.

6.4.2.2 Rakenteellinen tarkastelu

105. Yksityisasiakkaille tarjottujen fysioterapiapalveluiden markkinan tarkastelu perustuu pääosin jaksossa 6.2 kuvattuun viraston selvityspyynnöllä koostamaan myyntiaineistoon. Mikäli relevantilla markkinalla on Kelan aineiston avulla tunnistettu olevan toimijoita, joita viraston selvityspyynnö ei ole tavoittanut, on kyseisten toimijoiden yksityisasiakkaiden Kela-korvatut fysioterapiamyynnit saatu Kelan aineistosta. Muun kuin Kela-korvatun yksityisasiakkaiden fysioterapiapalveluiden myynnin määrä on tavoittamatta jääneille toimijoille arvioitu olettaen, että muun kuin Kela-korvatun ja Kela-korvatun myynnin suhde on näillä toimijoilla sama kuin vastaava suhde keskimäärin selvityspyynnöllä tavoitetuilla muilla kuin ketjumaisilla toimijoilla.²²

¹⁸ Euroopan komission suuntaviivat horisontaalisten sulautumien arvioinnista (2004/C 31/03), kohta 15 ja 17. Markkinaosuuksia tarkasteltaessa tavanomainen tarkastelujakson pituus on yksi vuosi. Tämän lisäksi tarkastellaan markkinaosuuksien muutoksia vuodesta toiseen sen havaitsemiseksi, mitkä yritykset ovat lisänneet, ja mitkä toisaalta menettäneet osuuttaan markkinasta. Ks. myös Kilpailuviraston suuntaviivat yrityskauppavalvonnasta (2011), s. 70–71.

¹⁹ Esimerkiksi markkinoiden, joilla toimii viisi yritystä ja joiden markkinaosuudet ovat 40 %, 20 %, 15 %, 15 %, ja 10 %, HHI on 2 550 ($40^2 + 20^2 + 15^2 + 15^2 + 10^2 = 2 550$). HHI vaihtelee lähes nolasta (erittäin hajanaiset markkinat) 10 000:een (kun kyseessä on täydellinen monopoli).

²⁰ HHI:llä mitattu keskittymisasteen lisääntyminen voidaan laskea riippumatta markkinoiden kokonaiskeskittymis-asteesta kertomalla sulautuvien yritysten markkinaosuuksien tulo kahdella. Esimerkiksi sulautuma kahden sellaisen yrityksen välillä, joiden markkinaosuudet ovat 30 % ja 15 %, korottaisi HHI:tä 900:lla ($30 \times 15 \times 2 = 900$). Tämän menetelmän selitys on seuraava. Ennen sulautumaa yrityskaupan osapuolten osuus HHI:stä on sulautuvien yritysten markkinaosuuksien neliöiden summa: $a^2 + b^2$. Sulautuman jälkeen indeksi on markkinaosuuksien summan neliö: $(a + b)^2$, joka on yhtä kuin $a^2 + b^2 + 2ab$. HHI:n lisäys on näin ollen $2ab$.

²¹ Euroopan komission suuntaviivat horisontaalisten sulautumien arvioinnista (2004/C 31/03), kohdat 16 ja 20. Ks. myös Kilpailuviraston suuntaviivat yrityskauppavalvonnasta (2011), s. 70–71.

²² Muilla kuin ketjumaisilla toimijoilla viitataan kaikkiin muihin toimijoihin pois lukien Mehiläinen, Fysios, Terveystalo, Pihlajalinna, Coronaria ja Tutoris.

106. Viraston alustavan tarkastelun perusteella osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus yksityisasiakkaiden itse maksamassa fysioterapiassa osoittautui korkeaksi erityisesti Vaasan kaupungin ja seutukunnan alueella, Lahden kaupungin alueella sekä Vihdin kunnassa. Tarkemmassa tarkastelussa Lahden alue ja Vihdin kunta osoittautuivat kuitenkin edellä todetusti ongelmattomiksi.
107. Lahden alueella maantieteellinen markkina on Kela-datan perusteella seutukuntaa suppeampi, mutta sisältää Lahden kaupungin lisäksi ainakin Hollolan kunnan. Osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus yksityisten asiakkaiden maksamissa fysioterapiapalveluissa on tällä markkinalla [40–50] prosenttia markkinaosuuden lisäyksen ollessa [5–10] prosenttia. Virasto huomioi arvioidessaan myös sen, että yrityskaupan jälkeen Lahdessa ja Hollolassa toimii edelleen suuri määrä muita palveluntarjoajia. Kuten jäljempänä jaksossa 6.4.2.3 on kuvattu, KKV:n selvityksissä ei ole tullut esiin seikkoja, jotka viittaisivat siihen, että osapuolet olisivat toisilleen merkittävästi läheisempiä kilpailijoita, kuin niiden markkinaosuuksien perusteella voitaisiin päätellä.
108. Vihdin osalta Kela-data osoitti, että merkittävä osa vihtiläisistä asiakkaista hankkii yksityisasiakkaiden fysioterapiapalveluita myös Espooseen ja Helsinkiin sijoittuneilta palveluntarjoajilta. Helsingin ja Espoon fysioterapiamarkkinat ovat merkittävästi Vihdin markkinaa suuremmat, ja osapuolten markkinaosuudet selvästi alhaisemmat kuin Vihdissä.
109. Rakenteellisen tarkastelun perusteella yrityskauppa on omiaan johtamaan haitallisiin vaikutuksiin yksityisasiakkaiden itse maksamien fysioterapiapalveluiden markkinalla Vaasan kaupungin alueella. Taulukko 1 alla esittää vuoden 2020 lukuihin perustuvat markkinaosuudet Vaasan kaupungin alueella yksityisasiakkaiden itse maksamassa fysioterapiassa.

Taulukko 1: Markkinaosuudet yksityisasiakkaiden itse maksamien fysioterapiapalveluiden markkinalla Vaasan kaupungissa vuoden 2020 lukuun perustuen.

Toimija	Yksityisasiakkaiden itse maksamien fysioterapiapalveluiden markkinaosuudet
Mehiläinen	[5–10] %
Fysios	[50–60] %
Osapuolet yhteensä	[50–60] %
Coronaria Kuntoutuspalvelut Oy	[5–10] %
Fysiokipinä Ky	[5–10] %
Fysio-Step	[0–5] %
Karl Wikberg	[0–5] %
Fysioterapia MediAskel Oy	[0–5] %
MovErgo Oy Ab	[0–5] %
Terveystalo Oyj	[0–5] %
Muut*	[5–10] %
Markkinan koko (1 000 €)	1 001

* Katgoria "Muut" sisältää sellaiset toimijat, joiden markkinaosuus kaikilla tarkastelluilla segmenteillä on pienempi kuin kolme prosenttia.

110. Taulukosta nähdään, että Vaasan kaupungissa osapuolten markkinaosuus yksityisasiakkaiden fysioterapiapalveluiden markkinalla on [50–60] prosenttia ja yrityskaupasta seuraava markkinaosuuden lisäys on [5–10] prosenttia. Yrityskaupan jälkeinen keskittymisaste on [3 500–4 000] ja keskittymisasteen muutos on [500–1 000].
111. Rakenteellinen tarkastelu viittaa siihen, että yrityskaupasta aiheutuisi haitallisia vaikutuksia yksityisasiakkaiden itse maksamissa fysioterapiapalveluissa Vaasan kaupungin alueella.

6.4.2.3 Kilpailun läheisyys

112. Yrityskaupan osapuolten välistä kilpailun läheisyyttä tarkastellaan tyypillisesti niin sanottujen suhteellisten asiakassiirtymien avulla. Asiaa voidaan havainnollistaa esimerkiksi kilpailijoiden välisestä yrityskaupasta, jossa A ostaa B:n. Kun A nostaa hintaa, se menettää osan myynnistään kilpailijoilleen. Ennen yrityskauppaa osa tästä menetetyistä mynnistä olisi siirtynyt yritys B:lle. Sitä osuutta mynnistä, jonka yritys A olisi ennen yrityskauppaa menettänyt yritys B:lle, kutsutaan suhteelliseksi asiakassiirtymäksi.²³ Yrityskauppa on A:lle sitä kannattavampi, mitä suurempi asiakassiirtymä A:lta B:lle on. Yrityskaupan jälkeen A ei

²³ Shapiro, C. (1995). Mergers with Differentiated Products. Antitrust, 10, 23.

menetä enää kilpailijalleen sitä osaa myynnistä, jonka se hinnankorotuksen seurauksena olisi ennen yrityskauppaa menettänyt B:lle.

113. Asiakassiiirtymä on riippumaton markkinamäärittelystä: edellä olevassa esimerkissä A:n ja B:n välinen asiakassiiirtymä lasketaan suhteessa yrityksen A kohtaamaan myynnin kokonaisuomenetykseen. Kokonaisuomenetyksessä kattaa kaikki mahdolliset syyt, joiden perusteella asiakkaat päätyvät vaihtamaan toimittajaa. Toisin sanoen asiakassiiirtymä perustuu ajatukseen, jonka mukaan mikä tahansa vaihtoehto voi tuoda keskittymälle kilpailupainetta. Eri vaihtoehtojen aiheuttama kilpailupaine vaihtelee sen mukaan, kuinka läheisenä substituutina asiakkaat näkevät kyseisen vaihtoehtoon keskittymälle.
114. Mikäli kilpailuvaikutusten arviointi perustuisi yksinomaan relevanttien markkinoiden määrittelyyn ja sen perusteella suoritettuun rakenteelliseen tarkasteluun, kaikkien samoille markkinoille kuuluvien yritysten oletettaisiin luovan toisilleen kilpailupainetta suoraan suhteessa markkinaosuuksiinsa. Käytännössä relevantteille markkinoille sisällytetään kuitenkin tyyppillisesti useita kilpailijoita, joiden välinen kilpailuasetelma voi vaihdella merkittävästikin riippuen esimerkiksi niiden tarjoamien tuotteiden ominaisuuksista tai yritysten maantieteellisestä sijainnista. Suhteellisia asiakassiiirtymiä voidaan verrata markkinaosuuksien perusteella laskettuihin suhteellisiin asiakassiiirtymiin. Vertailun avulla tarkastellaan sitä, ovatko osapuolet toisilleen läheisempiä tai etäisempiä kilpailijoita kuin niiden markkinaosuuksien perusteella voitaisiin päätellä. Suhteellisten asiakassiiirtymien vertaaminen markkinaosuuksien mukaisiin siirtymiin tuottaa siten tietoa siitä, kuinka hyvä indikaattori markkinaosuudet ovat keskittymän markkinavoimasta.
115. Komission horisontaalisten sulautumien arviointia koskevissa suuntaviivoissa todetaan, että yrityskauppa voi johtaa merkittävään hinnankorotukseen useiden asiakkaiden pitäessä yrityskaupan osapuolia ensimmäisenä ja toisena vaihtoehtonaan.²⁴ Komissio on myös ratkaisukäytännössään todennut, että toisilleen läheisten kilpailijoiden välinen yrityskauppa johtaa todennäköisemmin hinnankorotuksiin kuin sellainen yrityskauppa, jonka osapuolten tuotteiden keskeinen korvaavuus on vähäistä.²⁵
116. KKV:n selvityksissä ei ole tullut esiin seikkoja, jotka viittaisivat siihen, että osapuolet olisivat toisilleen merkittävästi läheisempiä tai etäisempiä kilpailijoita, kuin niiden markkinaosuuksien perusteella voitaisiin päätellä. Yhtenä osapuolten kilpailun läheisyyttä lisäävänä tekijänä voidaan kuitenkin KKV:n selvitysten perusteella nähdä niiden suhteellisen samankaltainen palveluvalikoima. Osa markkinoilla toimivista, erityisesti paikallisista toimijoista on keskittynyt vain tiettyihin fysioterapiapalveluihin, kuten urheilufysioterapiaan, tai tietyn tyyppiin

²⁴ Euroopan komission suuntaviivat horisontaalisten sulautumien arvioinnista (2004/C 31/03), kohta 28.

²⁵ Komission päätös 2.7.2014 asiassa M.7018 Telefónica Deutschland / E-Plus, kohta 280. Ks. myös esimerkiksi komission päätös 12.12.2012 asiassa COMP/M.6497 Hutchison 3G Austria / Orange Austria, kohdat 176–178, 200.

asiakkaisiin, kuten lapsiin tai vanhuksiin. Molemmat osapuolet sen sijaan tarjoavat laaja-alaisesti fysioterapian eri hoitomuotoja.

117. Toinen osapuolten välistä kilpailun läheisyyttä todennäköisesti lisäävä tekijä on niiden toimipisteiden sijainti. Osapuolten toimipisteet sijaitsevat tyypillisesti seutukunnan keskuksena toimivan kaupungin keskustassa, mutta osa erityisesti pienempien kilpailijoiden toimipisteistä sijaitsee seutukunnan muissa kunnissa tai keskuskunnan reuna-alueilla. Myös Vaasassa osapuolten pääasialliset fysioterapiaa tarjoavat toimipisteet sijaitsevat hyvin lähellä, noin 500 metrin kävelymatkan päässä toisistaan kaupungin keskustassa.
118. Osapuolia mahdollisesti erottavana tekijänä voidaan nähdä Mehiläisen rooli laaja-alaisia lääkärikeskuspalveluita tarjoavana toimijana ja toisaalta Fysiosin rooli nimenomaan fysioterapiaan erikoistuneena palveluntarjoajana. KKV:n selvitysten perusteella huomattava osa asiakkaista, jotka saavat lääkärin lähetteen fysioterapiaan Mehiläisen lääkäriltä, valitsee fysioterapeutikseen Mehiläisen fysioterapeutin. Fysioksella ei ole vastaavaa asiakashankintakantavaa. Fysioksessa asioivien yksityisasiakkaiden joukko koostuu asiakkaista, jotka hankkivat fysioterapiapalveluita ilman lääkärin lähetettä tai jotka valitsevat palveluntarjoajakseen toisen yrityksen kuin lähetteen kirjoittaneen lääkärin edustaman lääkärikeskuksen.
119. KKV on tarkastellut osapuolten välisiä suhteellisia asiakassiirtymiä Kela-datan avulla. Analyysi perustuu asiakkaisiin, jotka ovat ostaneet fysioterapiapalveluita vuoden 2020 aikana usealta eri palveluntarjoajalta. Analyysissä asiakas, joka on asioinut vuoden aikana vähintään kerran tietyllä palveluntarjoajalla, katsotaan kyseisen palveluntarjoajan asiakkaaksi. Asiakkaan käynnit muiden saman alueen palveluntarjoajien vastaanotoilla saman vuoden aikana katsotaan siirtymiksi kyseisille palveluntarjoajille. Tarkastelutapa vastaa KKV:n Mehiläisen ja Pihlajalinnan välisessä yrityskaupassa soveltamaa menetelmää. Menetelmää ja siihen liittyviä varauksia on käsitelty tarkemmin kyseiseen asiaan liittyvässä kieltoesityksessä.²⁶
120. Vaasassa asiakassiirtymä Mehiläisestä Fysiokselle oli ■■■ prosenttia ja Fysiokselta Mehiläiselle ■■■ prosenttia.²⁷ Mikäli käynnit seuraisivat markkinaosuuksia, vastaavat siirtymät olisivat olleet ■■■ ja ■■■ prosenttia. Käyntien jakauman perusteella osapuolet ovat siten Vaasassa hieman läheisempiä kilpailijoita

²⁶ Dnro KKV/1233/14.00.10/2019, Mehiläinen Yhtiöt Oy / Pihlajalinnalla Oy, 29.9.2020, kohdat 300–313 sekä kieltoesityksen liite 1, jaksot 5.3.2.

²⁷ Kyseiset asiakassiirtymät sisältävät myös asiakaskäynnit, joiden maksajana on ollut vakuutusyhtiö, sillä Kela-aineistosta ei ole mahdollista tunnistaa erikseen itsemaksavia asiakkaita. Koska yli 65-vuotiailla asiakkailla ei ole tyypillisesti vakuutusta (ks. dnro KKV/1233/14.00.10/2019, Mehiläinen Yhtiöt Oy / Pihlajalinnalla Oy, 29.9.2020, liite 1, kohta 309), itsemaksavien asiakassiirtymiä voitaisiin periaatteessa tarkastella rajaamalla aineisto yli 65-vuotiaisiin asiakkaisiin. Alueellisella tasolla kyseinen rajausta laskisi havaintojen lukumäärän niin alhaiseksi, ettei analyysin perusteella voitaisi tehdä luotettavia johtopäätöksiä. Koko Kela-aineiston tasolla erot kaikkien asiakkaiden ja yli 65-vuotiaiden asiakassiirtymien välillä ovat kuitenkin vähäisiä, minkä perusteella virasto pitää perusteltuna tarkastella paikallisia asiakassiirtymiä ilman vakuutusyhtiöasiakkaiden rajaamista analyysistä.

kuin niiden markkinaosuuksien perusteella voitaisiin päätellä. Analyysin luotettavuutta heikentää kuitenkin havaintojen suhteellisen alhainen lukumäärä.²⁸

121. Osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus Vaasan paikallisilla markkinoilla on huomattavan korkea, eikä KKV ole katsonut ilmoittajan esittämän sitoumusratkaisun lopputulos huomioon ottaen tarpeelliseksi arvioida edellä kuvattua yksityiskohtaisemmin osapuolten välistä kilpailun läheisyyttä.

6.4.2.4 Yhteenvedo kilpailuvaikutusten arvioinnista

122. Viraston selvitysten mukaan yrityskauppa johtaa tehokkaan kilpailun olennaiseen estymiseen yksityisasiakkaiden itse maksaman fysioterapian markkinalla Vaasan kaupungissa. Tällä markkinalla keskittymä saavuttaisi yrityskaupan seurauksena jopa [50–60] prosentin markkinaosuuden. Viraston selvitysten perusteella on pidettävä lisäksi epätodennäköisenä, että osapuolet olisivat toisilleen etäisempiä kilpailijoita, kuin niiden markkinaosuuksien perusteella voidaan päätellä.

6.4.3 Tasapainottavat tekijät

123. Yrityskaupan seurauksena keskittymälle syntyvä huomattavakaan markkina-voima ei välttämättä johda tehokkaan kilpailun olennaiseen estymiseen, jos voidaan osoittaa tekijöitä, jotka tehokkaasti tasapainottavat keskittymän aiheuttamia kilpailuvastaisia vaikutuksia. KKV on arvioinut yrityskaupan tasapainottavina tekijöinä alalle tuloa ja asiakkaiden neuvotteluvoimaa. Yrityskaupan ilmoittaja ei ole esittänyt tehokkuuspuolustusta.
124. Mehiläisen ilmoitettua varhaisessa vaiheessa tutkintaa halukkuudestaan ratkaista Vaasaa koskeva kilpailuongelma sitoumuksin KKV ei ole selvittänyt yrityskaupan tasapainottavia tekijöitä täysimääräisesti. Seuraavassa esitettävät havainnot eivät siten muodosta kattavaa kuvaa tasapainottavista tekijöistä yksityisen fysioterapian markkinoilla.

6.4.3.1 Tasapainottava neuvotteluvoima

125. Tasapainottavan neuvotteluvoiman arvioinnissa tarkastellaan sitä, onko ostajilla mahdollisuus estää keskittymästä muutoin seuraavaa hinnankorotus (laadun heikennys) käyttäen hyväksi kahdenvälistä neuvotteluasemaansa suhteessa keskittymään. Asiakkaiden neuvotteluvoiman tulee siten pystyä kumoamaan yrityskaupasta seuraava kilpailun paineen vähentyminen.
126. Tasapainottavaa neuvotteluvoimaa ei lähtökohtaisesti ole markkinoilla, joilla asiakaskunta on fragmentoitunut. Yksittäisen asiakkaan kaupallinen merkitys myyjälle on tällöin pieni ja neuvotteluvoima on myyjätahon puolella. Ostaja-voiman olemassaolo edellyttää myös sitä, että hinnat neuvotellaan myyjän ja

²⁸ Tulokset perustuvat [REDACTED] siirtymään Mehiläisen ja Fysioksen ja [REDACTED] siirtymään Fysioksen ja Mehiläisen välillä.

ostajan välillä. KKV on aiemmassa terveysalaa koskevassa päätöskäytännössä katsonut, että tasapainottavaa neuvotteluvoimaa ei voida havaita markkinoilla, joilla yritykset myyvät tuotteitaan kuluttaja-asiakkaille yhtenäisin hinnoin.²⁹

6.4.3.2 Alalle tulo ja potentiaalinen kilpailu

127. Yrityskaupan kilpailuvaikutusten arvioinnissa otetaan huomioon olemassa olevan kilpailun lisäksi potentiaalisten kilpailijoiden aiheuttama kilpailupaine. Tällöin huomio kiinnitetään siihen, millaisia mahdollisuuksia muilla kuin markkinoilla jo toimivilla yrityksillä on kohtuullisen lyhyellä aikavälillä ryhtyä kilpailemaan keskittymän kanssa. Kun alalle tulo on riittävän helppoa, keskittymä ei todennäköisesti luo merkittävää kilpailunvastaista riskiä. Jotta markkinoille tuloa voitaisiin pitää riittävänä keskittymän osapuoliin kohdistuvana kilpailupaineena, on osoitettava, että markkinoille tulo on todennäköistä, oikea-aikaista ja riittävän laajaa ehkäisemään tai kumoamaan keskittymän mahdolliset kilpailunvastaiset vaikutukset.³⁰
128. Viraston arvion mukaan alalle tulon esteen pienimuotoiseen, yksittäisten ammatinharjoittajien alalle tuloon sekä liiketoiminnan laajentamiseen yksittäisillä fysioterapeuteilla ovat verrattain matalat. Alalle tulo vaatii markkinointipanostusten lisäksi lähinnä toimipisteen ja kalustuksen hankkimisen sekä kirjanpidon ja laskutuksen järjestämisen. Itsenäisen ammatinharjoittajan on lisäksi tehtävä toiminnastaan ilmoitus aluehallintovirastolle rekisteröimistä varten ennen toiminnan aloittamista. Fysioterapeuttina voi toimia ainoastaan laillistettu ammatinharjoittaja.
129. Viraston arvion mukaan laajamittaisemman, keskittymän markkinavoimaa tasapainottavan riittävän laaja-alaisen alalle tulon esteen ovat kuitenkin korkeammat.

6.4.3.3 Johtopäätös tasapainottavien tekijöiden arvioinnista

130. Tasapainottavia tekijöitä verrataan keskittymästä syntyviin haitallisiin vaikutuksiin. Mitä suuremmat keskittymän kilpailunvastaiset vaikutukset ovat, sitä merkittävämpiä tasapainottavien tekijöiden tulee olla, jotta ne riittävät ehkäisemään tai kumoamaan haitalliset vaikutukset.
131. Johtopäätöksensä virasto katsoo, että asiakkaiden tasapainottava neuvotteluvoima tai alalle tulo ja potentiaalinen kilpailu eivät riitä tasapainottamaan yrityskaupasta seuraavia haitallisia vaikutuksia.

²⁹ Dnro KKV/1233/14.00.10/2019, yrityskaupan kielloesitys asiassa *Mehiläinen Yhtiöt Oy / Pihlajalinna Oyj*, 29.9.2020, kohta 1054.

³⁰ Euroopan komission suuntaviivat horisontaalisten sulautumien arvioinnista (2004/C 31/03), kohta 68.

7 Sitoumukset

7.1 Ilmoittajan KKV:lle esittämät sitoumukset

132. Yrityskaupasta aiheutuvat kilpailuongelmat voidaan usein poistaa yrityskaupan toteuttamisen edellytykseksi asetettavilla ehdoilla. Kilpailulain 25 § 2 momentin mukaan KKV:n tulee yrityskaupan kieltoesityksen sijasta ensisijaisesti neuvotella tällaisista ehdoista ja määrätä ne noudatettavaksi, jos yrityskaupan ilmoittajan esittämät ehdot riittävät poistamaan yrityskaupan aiheuttamat kilpailuongelmat.
133. Virasto esitti osapuolille yhteenvedon selvitystensä alustavista tuloksista 17.11.2021 ja suositteli ilmoittajaa harkitsemaan sitoumusratkaisun esittämistä havaittujen kilpailuongelmien poistamiseksi. Ilmoittajan mukaan yrityskaupasta ei aiheudu KKV:n esittämiä haitallisia kilpailuvaikutuksia, mutta se toimitti kuitenkin virastolle ensimmäisen sitomusehdotuksensa 24.11.2021 poistaakseen KKV:n havaitsemat kilpailuhuolet sekä edistääkseen asian sovinnollista ja nopeaa ratkaisua. Viraston ja ilmoittajan välillä käytyjen keskustelujen pohjalta ilmoittaja toimitti virastolle uuden sitomusehdotuksen 7.12.2021, josta virasto kuuli markkinatoimijoita 9.12.2021 päivättyllä lausuntopyynnöllään.
134. Ilmoittaja esitti virastolle muun muassa markkinakuulemisessa saadun palautteen perusteella päivitetyn sitomusehdotuksen 12.1.2022. Tässä yhteydessä ilmoittaja toi esille Fysioksen neuvotelleen divestoitavan liiketoiminnan myymisestä Pihlajalinnalle sitovalla kauppakirjalla jo KKV:n yrityskauppavalvontaprosessin aikana. Ilmoittaja päivitti sitomusehdotustaan vielä viraston kommenttien ja neuvonnan perusteella.³¹
135. Viraston kanssa käytyjen neuvottelujen ja asiassa suoritetun markkinakuulemisen pohjalta ilmoittaja on 18.1.2022 esittänyt päätöksen liitteenä olevan, asianmukaisesti valtuutettujen henkilöiden toimesta allekirjoitetun, lopullisen sitomusehdotuksen. Ilmoittaja on toimittanut virastolle myös Fysios Oy:n ja Pihlajalinna Lääkärikeskus Oy:n (tässä yhteydessä "Pihlajalinna") välillä 18.1.2022 allekirjoitetun sitovan liiketoiminnan myyntiä koskevan kauppakirjan sekä perustelunsa sille, miksi Pihlajalinna soveltuu sitomusehdotuksessa yksilöidyn divestoitavan liiketoiminnan ostajaksi.

7.2 Sitoumusten arviointi

136. Edellä tässä päätöksessä kuvatusti yrityskauppa johtaa viraston selvitysten mukaan tehokkaan kilpailun olennaiseen estymiseen yksityisasiakkaiden itse maksamassa fysioterapiassa Vaasan kaupungin alueella. Yrityskauppaa ei siten voida hyväksyä ilman kaupalle asetettavia ehtoja.

---

³¹ Ilmoittaja toimitti virastolle päivitetyn sitomusehdotuksen 12.1.2022, 17.1.2022 ja 18.1.2022.

137. Yrityskaupasta aiheutuvien kilpailuhaittojen poistamiseksi ilmoittaja on esittänyt KKV:lle sitoumuksen, jonka mukaan Fysios myy sitoumuksessa erikseen määritellyn osan sen Vaasan Raastuvankadun toimipisteen liiketoiminnasta Pihlajalinnalle. Mikäli Fysioksen ja Pihlajalinnan välinen liiketoimintakauppa raukeaisi ennen sen täytäntöönpanoa, sitoutuu Mehiläinen siihen, että sitoumuksessa määritelty liiketoiminta myydään tietyn määräjän kuluessa KKV:n hyväksymälle sitomusehdotuksessa määritellyt soveltuvuusedellytykset täyttävälle ostajalle.³²
138. Luovutettava liiketoiminta käsittää Mehiläisen mukaan kaikki omaisuuserät ja henkilöt, jotka ovat välttämättömiä luovutettavan liiketoiminnan elinkelpoisuuden ja kilpailukyvyn varmistamiseksi: neljä toimipisteen fysioterapeuttia; liiketoiminnan harjoittamisen edellyttämä Fysioksen omistama tarpeisto, irtaimisto, koneet ja laitteet; tietyin rajauksin luovutettavalle liiketoiminnalle divestoinnin toteutushetkellä allokoitu sopimuskanta³³ ja muut luovutettavaan liiketoimintaan liittyvät sopimukset; sekä kohteelle kuuluvat asiakasrekisterit.³⁴
139. Ilmoittaja on kuvannut antamiaaan sitoumuksia tarkemmin virastolle toimitetuissa selvityksissä ja sitoumusten liitteissä. Virasto on ottanut nämä sitoumuksista annetut tarkemmat kuvaukset huomioon sitoumusten arvioinnissa ja niitä on hyödynnetty myös sitomusehdotuksen markkinatestauksessa esitettyjen lausuntojen arvioinnissa.
140. Sitoumusten hyväksyttävyyden perusedellytyksiä kuvataan Euroopan komission hyväksyttävistä korjaustoimenpiteistä antamassa tiedonannossa sekä Kilpailuviraston (nyk. KKV) yrityskauppavalvontaa koskevissa suuntaviivoissa. Niiden mukaisesti ehdotettujen sitoumusten on poistettava kilpailuongelmat kokonaisuudessaan ja oltava kattavia ja kaikin tavoin tehokkaita.³⁵ Sitoumukset on lisäksi voitava panna täytäntöön tehokkaasti lyhyessä ajassa, sillä kilpailuolosuhteita ei voida säilyttää ennallaan markkinoilla ennen kuin sitoumukset on pantu täytäntöön.³⁶ Sitoumukset täyttävät nämä edellytykset ainoastaan siltä osin, kuin KKV kykenee riittävällä varmuudella päättelemään, että ne on mahdollista toteuttaa ja että niistä seuraavat uudet liiketoimintarakenteet

³² Ostajalla on muun muassa oltava taloudelliset resurssit, käytännössä osoitettua alan asiantuntemusta sekä kannustin, tahotila ja valmiudet ylläpitää ja kehittää luovutettavaa liiketoimintaa siten, että se on elinkelpoisen ja aktiivisen kilpailijan asemassa osapuoliin ja muihin kilpailijoihin nähden.

³³ Luovutuksesta on rajattu pois kaksi Kelan vaativaa lääkinällistä kuntoutusta koskevaa sopimusta. Fysios ja Pihlajalinna ovat liiketoiminnan luovutusta koskevan kauppakirjan liitteenä olevassa alihankintasopimuksessa sopineet, että Pihlajalinna tuottaa alihankintana Fysioksen Kelan vaativaa lääkinällistä kuntoutusta koskevien sopimusten mukaiset palvelut luovutettavaan liiketoimintaan sisältyvien fysioterapeuttien asiakkaiden osalta näiden sopimusten voimassaolon päättymiseen [REDACTED] asti. Vastaavasti sovitaa ostajan kanssa myös päädyttäessä tavanomaiseen divestointimenettelyyn, mikäli ostajalla ei ole vastaavaa omaa Kelan vaativan lääkinällisen kuntoutuksen tuottamista koskevaa sopimusta Vaasassa kuin Fysioksella.

³⁴ Toissijaisessa, tavanomaista divestointimenettelyä koskevassa vaihtoehdossa ostajalle siirtyy sen tarpeiden mukaan myös toimipisteen vuokrasopimus.

³⁵ Komission tiedonanto hyväksyttävistä korjaustoimenpiteistä (2008/C 267/01), kohta 9; Kilpailuviraston suuntaviivat yrityskauppavalvonnasta (2011), s. 99.

³⁶ Komission tiedonanto hyväksyttävistä korjaustoimenpiteistä (2008/C 267/01), kohta 9.

ovat riittävän elinkelpoisia ja kestäviä, jotta tehokkaan kilpailun esteet eivät toteudu lähitulevaisuudessa.³⁷

141. KKV on seuraavassa arvioinut ensin sitoumusten kykyä poistaa havaitut kilpailuongelmat ja sen jälkeen niiden täytäntöönpanon tehokkuutta. Lopuksi KKV on arvioinut Pihlajalinnan soveltuvuutta luovutettavan liiketoiminnan ostajaksi.

Sitoumukset poistavat yrityskaupasta aiheutuvat kilpailuongelmat

142. Arvioidessaan sitoumusten riittävyttä virasto on kiinnittänyt erityisesti huomiota siirtyvään henkilöstöön, joka on keskeisin fysioterapiapalveluiden tuottajien toimipisteessä työskentelevistä kokoaikaisista fysioterapeuteista, minkä lisäksi siirtyvät henkilöt ovat Fysioksen palveluksessa tarjonneet erityisesti yksityisasiakkaiden itse maksamia fysioterapiapalveluita. Vuoden 2020 lukiin perustuen siirtyvän henkilöstön laskutus on vastannut noin [REDACTED] prosenttia Fysioksen yksityisasiakkaiden itse maksaman fysioterapian liikevaihdosta. Luovutuksen jälkeen kaikkien yksityisasiakkaiden itse maksamia fysioterapiapalveluita tarjoavien toimijoiden markkinaosuudet Vaasassa jäivät alle 40 prosentin.
143. Virasto on kiinnittänyt huomiota myös siihen, että ostajalle siirtyy koko kohteelle allokoitu sopimuskanta, pois lukien Kelan vaativaa lääkinnällistä kuntoutusta koskevat sopimukset ja niihin liittyvät asiakkaat. Siirtyvät fysioterapeutit voivat kuitenkin jatkaa Kelan vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen tuottamista olemassa oleville asiakkailleen Fysioksen ja Pihlajalinnan välillä tai, niiden välisen liiketoimintakaupan kariutuessa, muun ostajan kanssa tietyin edellytyksin solmittavan alihankintasopimuksen mukaisesti.³⁸
144. Edellä todetun perusteella virasto katsoo, että sitoumus on riittävä poistamaan kilpailuongelman yksityisasiakkaiden itse maksaman fysioterapian markkinoilla Vaasassa. Lisäksi liiketoiminnan myynti Pihlajalinnalle on omiaan lisäämään kilpailua markkinoilla jäljempänä tarkemmin kuvatuksi.

Sitoumusehdotus antaa riittävän varmuuden sitoumusten tehokkaasta täytäntöönpanosta

145. Lopullinen sitoumusehdotus kattaa osan Vaasan Raastuvankadun toimipisteessä harjoitettavasta liiketoiminnasta. Luovutuksen ulkopuolelle jää muut toimipisteessä työntekijöinä ja ammatinharjoittajana toimivat henkilöt kuin neljä erikseen nimettyä fysioterapeuttia sekä kaksi Kelan vaativaa lääkinnällistä kuntoutusta koskevaa sopimusta. Sitoumuksessa luovutettava liiketoiminta erotetaan siten toimipisteen muusta liiketoiminnasta (niin sanottu *carve out* -sitoumus). KKV hyväksyy tällaiset sitoumukset vain siinä tapauksessa, että

³⁷ Komission tiedonanto hyväksyttävistä korjaustoimenpiteistä (2008/C 267/01), kohta 10.

³⁸ Virasto on arvioinnissaan ottanut huomioon Kelan vaatimaan lääkinnälliseen kuntoutukseen liittyvän asiakkaan valinnanvapauden, mikä tarkoittaa, että asiakas saa aina itse valita kuntoutuksen tuottavan palveluntarjoajan. Hoitosuhteet ovat kuitenkin tyypillisesti pitkiä ja asiakkaat seuraavat usein terapeuttiaan palveluntuottajan järjestellessä liiketoimintaansa uudelleen.

se voi olla varma siitä, että luovutettavaa liiketoimintaa harjoitetaan itsenäisesti, että se on elinkelpoista ja että liiketoiminnan elinkelpoisuuteen ja kilpailukykyyn kyseisten osien erottamisen seurauksena kohdistuvat riskit voidaan rajata minimiin.³⁹ Asiassa sitoumusten tehokkaan täytäntöönpanon riskitekijöitä lisää se, että kaksi siirtävistä fysioterapeuteista on ammatinharjoittajia.

146. Luovutettava liiketoiminta kattaa Mehiläisen mukaan kaikki omaisuuserät ja henkilöt, jotka ovat välttämättömiä sen elinkelpoisuuden ja kilpailukykyyn varmistamiseksi. Luovutettavaan liiketoimintaan sisältyy myös erikseen yksilöimättömät, mutta liiketoiminnan elinkelpoisuuden ja kilpailukykyyn säilyttämisen kannalta välttämättömät omaisuuserät ja henkilöt (sitoumusten kohta 3).⁴⁰
147. Fysios ja Pihlajalinna ovat jo KKV:n yrityskauppavalvontaprosessin aikana allekirjoittaneet sitovan kauppakirjan lopullisessa sitomusehdotuksessa määritellyn liiketoiminnan myymisestä Pihlajalinnalle. KKV:n arvion mukaan tämä niin kutsuttu *fix-it-first*-ratkaisu antaa riittävän varmuuden liiketoiminnan myynnin tehokkaasta täytäntöönpanosta.⁴¹ Osapuolten ja Pihlajalinnan kanssa käytyjen keskustelujen ja kauppakirjan ehtojen vuoksi KKV pitää epätodennäköisenä, että kohteen myynti Pihlajalinnalle kariutuisi kauppakirjan allekirjoituksen jälkeen ennen kohteen myynnin täytäntöönpanoa. Jotta kilpailuongelman poistumisesta voidaan varmistua myös tilanteessa, jossa Fysioksen ja Pihlajalinnan välinen liiketoimintakauppa ei toteutuisi, sisältää lopullinen sitomusehdotus vaihtoehtoisen sitomusmenettelyn. Tämä menettely perustuu liiketoiminnan divestointiin riittävän lyhyessä määräjässä ja tarvittaessa riippumattoman asiantuntijan toteuttamana ilman vähimmäishintaa KKV:n hyväksymälle, sitomusehdotuksessa määritellyt ostajakriteerit täyttävälle ostajalle.
148. Kohteen luovutuksen täytäntöönpanoa edeltävään väliaikaan kohdistuvia liiketoiminnan kilpailukykyyn ja myyntikelpoisuuden säilymiseen liittyviä riskejä vähentävät ensisijaisessa *fix-it-first*-ratkaisussa riittävän lyhyeksi määritelty ajanjakso liiketoimintakaupan täytäntöönpanolle ja vaihtoehtoisessa sitomusmenettelyssä sitomusehdotusten velvoitteet, jotka koskevat elinkelpoisuuden, markkinoitavuuden ja kilpailukykyyn ylläpitoa.⁴²
149. Sitoumusten mukaisilla vaikutusvallan palauttamista koskevalla kiellolla sekä aktiivisen ja passiivisen rekrytoinnin kiellolla varmistetaan sitoumusten rakenteellisen vaikutuksen säilyminen. Erityisesti rekrytointikiellon riittävä pituus ja kattavuus on sitoumusten rakenteellisen vaikutuksen säilyttämiseksi tärkeää, sillä ammattitaitoinen henkilöstö on fysioterapialiiketoiminnan kannalta keskeinen tuotannon tekijä. Poikkeuksellisesti, markkinan ominaispiirteet huomioiden KKV

³⁹ Komission tiedonanto hyväksyttävistä korjaustoimenpiteistä (2008/C 267/01), kohdat 35 ja 36.

⁴⁰ Jouduttaessa siirtymään vaihtoehtoiseen sitomusmenettelyyn ostajalle tullaan tarjoamaan kaikkia myös erikseen yksilöimättömiä mutta luovutettavaan liiketoiminnan elinkelpoisuuden ja kilpailukykyyn säilyttämisen kannalta välttämättömiä henkilöitä.

⁴¹ Komission tiedonanto hyväksyttävistä korjaustoimenpiteistä (2008/C 267/01), kohta 57.

⁴² Lisäksi Fysioksen ja Pihlajalinnan väliseen liiketoiminnan luovutusta koskevaan kauppakirjaan sisältyy ehto, jonka mukaan Fysios sitoutuu harjoittamaan liiketoimintaa tavanomaisen liiketoiminnan periaattein.

katsoo, että rekrytointikiellon tehokas valvonta voidaan asiassa toteuttaa ilman riippumatonta asiantuntijaa Mehiläisen sitoumuksella [REDACTED] [REDACTED] raportointiin Vaasan kaupungissa tapahtuneista fysioterapeuttien rekrytoinneista.

150. Mikäli asiassa joudutaan siirtymään vaihtoehtoiseen sitoumusmenettelyyn, toteutetaan liiketoiminnan myyntiprosessi riippumattoman asiantuntijan valvonassa, mikä vahvistaa sitoumusten valvonnan tehokkuutta ja uskottavuutta ja vähentää sitoumusten täytäntöönpanoon ja noudattamiseen liittyviä riskejä.
151. Edellä kuvatuin perustein KKV katsoo, että sille esitetty sitoumuskokonaisuus riittää poistamaan yrityskaupasta muutoin aiheutuvan tehokkaan kilpailun olennaisen estymisen, ja yrityskaupan hyväksymiselle asetetuilla ehdoilla varmistetaan edellytykset kilpailullisen rakenteen säilymiselle markkinoilla.

Pihlajalinna fix-it-first-ostajana

152. Divestoitavan liiketoiminnan tehokas siirtyminen sopivalle ostajalle voidaan varmistaa niin sanotulla *fix-it-first*-ratkaisulla, jossa osapuolet löytävät jo viraston yrityskauppavalvontaprosessin aikana sopivan ostajan divestoitavalle liiketoiminnalle ja tekevät tämän kanssa sitovan sopimuksen. Tällöin KKV voi yrityskauppaprosessia koskevan asian ratkaisunsa yhteydessä arvioida, poistaako luovutetun liiketoiminnan siirto kyseiselle ostajalle tehokkaasti havaitut kilpailuongelmat.⁴³
153. KKV on arvioinut Pihlajalinnan soveltuvuutta suhteessa komission hyväksyttävistä korjaustoimenpiteistä koskevan tiedonannon jakson 1.5 mukaisiin ostajalta edellytettyihin perusvaatimuksiin.⁴⁴ Sitoumusehdotuksen mukaisessa vaihtoehtoisessa sitoumusmenettelyssä on asetettu vastaavat vaatimukset ostajalle.⁴⁵ KKV on osana arviotaan haastatellut Pihlajalinnaa, tarkastellut kohteen myyntiä koskevaa kauppakirjaa sekä ottanut huomioon Mehiläisen esittämät perustelut Pihlajalinnan soveltuvuudesta ostajaksi. Virasto on lisäksi ottanut huomioon sitoumuksia koskeneen markkinakuulemisen yhteydessä esitettyjä näkemyksiä sopivalta ostajalta edellytettävistä ominaisuuksista ja hyödyntänyt arviossaan myös laajaa terveyspalveluiden markkinatuntemustaan.
154. KKV katsoo, että Pihlajalinna täyttää ostajan perusvaatimukset riippumattomuudesta suhteessa osapuoliin sekä taloudellisista resursseista, alan

⁴³ Komission tiedonanto hyväksyttävistä korjaustoimenpiteistä (2008/C 267/01), kohta 56.

⁴⁴ Komission tiedonanto hyväksyttävistä korjaustoimenpiteistä (2008/C 267/01), kohta 48. Tiedonannossa ostajalle asetettujen perusvaatimusten mukaan ostajan edellytetään olevan osapuolista riippumaton ja vailla yhteyksiä osapuoliin ja sillä on oltava taloudelliset resurssit, käytännössä osoitettua alan asiantuntemusta sekä kannustiin ja valmiudet pitää yllä ja kehittää luovutettua liiketoimintaa siten, että se on elinkelpoisen ja aktiivisen kilpailijan asemassa osapuoliin ja muihin kilpailijoihin nähden. Lisäksi se, että ostajaehdokka hankkii liiketoiminnan omistukseensa, ei myöskään saa aiheuttaa uusia kilpailuongelmia eikä vaaraa sitoumusten täytäntöönpanon viivästyisestä. Ostajaehdokkaan on sen vuoksi voitava kohtuudella odottaa saavan asiasta vastaavilta sääntelyviranomaisilta kaikki luovutettavan liiketoiminnan hankintaan tarvittavat luvat.

⁴⁵ Ks. sitoumusehdotuksen kohta 9.

asiantuntemuksesta ja kannustimista ylläpitää ja kehittää divestoitavaa liiketoimintaa. Pihlajalinnan voidaan myös odottaa saavan luovutettavan liiketoiminnan hankintaan tarvittavat luvat. Ilmoittaja on vahvistanut, että Pihlajalinnalla on Mehiläisestä ja Fysioksesta riippumaton ja niihin vailla yhteyksiä oleva toimija. Pihlajalinnan emoyhtiön osake on noteerattu Nasdaq Helsingin pörsissä. Pihlajalinnalla-konserni toimii valtakunnallisesti ja laaja-alaisesti sosiaali- ja terveystalouden eri segmenteillä. Se tarjoaa fysioterapiapalveluita useissa toimipisteissään, minkä lisäksi sillä on laaja tarjonta lääkäri-, sairaala- ja suun terveydenhuollon palveluita. Konsernilla on myös kuntosalitoimintaa, jota harjoitetaan Forever-kuntosaliketjun kautta. Pihlajalinnalla on yksityisasiakkaiden asiakasvirran lisäksi sopimuksia usean vakuutusyhtiön ja lukuisten työnantajien kanssa myös Vaasan seudulla.

155. Liiketoiminnan divestointi Pihlajalinnalle ei aiheuta uusia kilpailuongelmia Vaasan itsemaksaville asiakkaille tarjottujen fysioterapiapalveluiden markkinalla. Pihlajalinnalla on Vaasassa lääkärikeskus ja kaksi Forever-kuntokeskusta, joissa on myyty viime vuosina fysioterapiapalveluita vain hyvin vähäisessä määrin.⁴⁶ Divestoinnin myötä Pihlajalinnasta muodostuu uusi, aktiivinen kilpailija fysioterapiamarkkinalle, mikä on omiaan luomaan tehokasta kilpailullista vastavoimaa keskittymälle. Laajan palveluvalikoiman lääkärikeskuksena Pihlajalinnalla toimii viraston arvion mukaan tehokkaana kilpailullisena vastavoimana Mehiläiselle.
156. Edellä todetun perusteella KKV katsoo, että Pihlajalinnalla täyttää ostajaa koskevat soveltuvuusedellytykset ja liiketoiminnan divestointi Pihlajalinnalle poistaa KKV:n havaitsemat kilpailuongelmat.

---

⁴⁶ Vaasan Forever-kuntokeskuksiin ei niiden ajanvarausjärjestelmässä ole tällä hetkellä mahdollista varata aikaa fysioterapiavastaanotolle.

8 Sovelletut säännökset

Kilpailulaki (948/2011) 21, 22, 24, 25 ja 26 §.

9 Muutoksenhaku

Kilpailulain 49 a §:n 2 momentin nojalla yrityskaupan ilmoittaja ei saa hakea tähän päätökseen muutosta valittamalla.

10 Lisätiedot

Lisätietoja päätöksestä antaa asiantuntija Aino Jankari, p. 029 505 3032, sähköposti etunimi.sukunimi@kkv.fi.

Pääjohtaja

Kirsi Leivo

Asiantuntija

Aino Jankari

LIITE 1

SITOUMUSEHDOTUS

KKV/868/14.00.10/2021- MEHILÄINEN OY / FYSIOS HOLDING OY

KKV on 17.11.2021 päivätyssä yhteenvedossa KKV:n selvitysten tuloksista esittänyt alustavan arvionsa yrityskaupan kilpailuvaikutuksista asiassa Mehiläinen Oy / Fysios Holding Oy. KKV:n arvion mukaan yrityskauppa johtaisi tehokkaan kilpailun olennaiseen estymiseen Vaasan kaupungin alueella yksityisasiakkaiden kokonaan itse maksaman ja osittain Kelakorvatun fysioterapian markkinoilla (yhdessä ”yksityisasiakkaiden itse maksama fysioterapia”).

Poistaakseen KKV:n esittämät alustavat kilpailuhuolet sekä edistääkseen sovinnollista ja nopeaa ratkaisua yrityskauppa-asiassa, Mehiläinen esittää alla olevan sitoumusehdotuksen. Mehiläinen korostaa, että tämä sitoumusehdotus on tehty KKV:n esittämien alustavien kilpailuhuolien pohjalta, eikä Mehiläinen ole yhtä mieltä KKV:n yhteenvedon johtopäätöksissä esittämistä yrityskaupan kilpailuvaikutuksista.

Selvyyden vuoksi todetaan, että tässä sitoumusehdotuksessa jäljempänä kuvattu liiketoiminta on tarkoitus myydä Pihlajalinna Lääkärikeskukset Oy:lle (**”Pihlajalinna”**) fix-it-first-ratkaisun mukaisesti allekirjoittamalla kauppakirja ennen KKV:n yrityskauppapäätöksen antamista. KKV:n pyynnöstä sitoumusehdotus on kuitenkin muotoiltu siten, että mikäli edellä esitetty fix-it-first-ratkaisu kariutuisi Pihlajalinnan kanssa tehtävän liiketoimintakaupan jäädessä toteutumatta, sisältää se vaihtoehtoisen ratkaisun, jonka mukaan divestoitavan liiketoiminnan myynti tapahtuu tietyn määräajan kuluessa siitä, kun KKV on tehnyt päätöksen hyväksyä Mehiläinen Oy:n ja Fysios Holding Oy:n välinen yrityskauppa noudattaen Ostajalle asetettuja vaatimuksia (ns. vaihtoehtoinen sitoumusmenettely). Ne sitoumusehdotuksen kohdat, jotka soveltuvat ainoastaan vaihtoehtoista sitoumusmenettelyä koskevaan ratkaisuun, on erikseen ilmoitettu asianomaisissa kohdissa.

Osio A. Määritelmät

- (a) **”Mehiläinen”** tarkoittaa yhtiötä Mehiläinen Oy (y-tunnus 1927556-5) ja sen konserniyhtiöitä.
- (b) **”Fysios”** tarkoittaa yhtiötä Fysios Holding Oy, (y-tunnus 2674246-7) ja sen konserniyhtiöitä.
- (c) **”Closing”** tarkoittaa Kohteen omistusoikeuden siirtymistä Ostajalle.
- (d) **”Closing-jakso”** tarkoittaa (i) Fysioksen ja Pihlajalinnan välisen Myyntisopimuksen allekirjoittamispäivän ja Closingin välistä aikaa. Fysioksen ja Pihlajalinnan välisessä liiketoimintakaupassa Closing tapahtuu [REDACTED] edellyttäen, että liiketoimintakauppakirjassa määritetyt ennakkoehdot ovat täyttyneet viimeistään [REDACTED]. Jos ennakkoehdot täyttyvät myöhemmin, Closing tapahtuu ehtojen täyttymistä seuraavan kuukauden lopussa, elleivät Fysios ja Pihlajalinna sovi muuta ajankohtaa. Closing tapahtuu kuitenkin viimeistään [REDACTED]; tai (ii) vaihtoehtoista sitoumusmenettelyä koskevassa ratkaisussa Fysioksen ja muun Ostajan välisen Myyntisopimuksen allekirjoittamispäivän ja Closingin välistä aikaa, joka on enintään [REDACTED].
- (e) **”Henkilöstö”** tarkoittaa Kohteen palveluksessa olevaa sekä ammatinharjoittajina toimivaa henkilöstöä, pois lukien liitteessä 2 nimetyt henkilöt.

- (f) "**KKV**" tarkoittaa Suomen Kilpailu- ja kuluttajavirastoa.
- (g) "**Kohde**" tarkoittaa Osiossa B ja liitteessä 2 kuvailtua Fysioksen liiketoimintaa, jonka Mehiläinen sitoutuu myymään Ostajalle.
- (h) "**Myyntiaika**" tarkoittaa kolmen (3) kuukauden ajanjaksoa Päätöksenantopäivästä.
- (i) "**Myyntisopimus**" tarkoittaa Kohteen myyntiä koskevaa sitovaa allekirjoitettua sopimusta Fysioksen ja Pihlajalinnan välillä tai vaihtoehtoista sitoumusmenettelyä koskevassa ratkaisussa vastaavaa sopimusta Fysioksen ja muun Ostajan välillä.
- (j) "**Osapuolet**" tarkoittaa Mehiläistä ja Fysiosta yhdessä.
- (k) "**Ostaja**" tarkoittaa Pihlajalinnaa tai vaihtoehtoista sitoumusmenettelyä koskevassa ratkaisussa oikeushenkilöä tai -henkilöitä, jonka KKV on hyväksynyt Kohteen ostajaksi Osiossa D esitettyjen edellytysten mukaisesti.
- (l) "**Ostajan Soveltuvuusedellytykset**" tarkoittavat Osiossa D esitettyjä edellytyksiä, jotka vaihtoehtoista sitoumusmenettelyä koskevassa ratkaisussa Ostajan on täytettävä saadakseen KKV:n hyväksyntä.
- (m) "**Päätös**" tarkoittaa KKV:n tekemää päätöstä hyväksyä Mehiläisen ja Fysioksen välinen yrityskauppa.
- (n) "**Päätöksenantopäivä**" tarkoittaa Päätöksen päivämäärää.
- (o) "**Riippumaton Asiantuntija**" tarkoittaa Mehiläisen vaihtoehtoista sitoumusmenettelyä koskevassa ratkaisussa nimeämää riippumatonta asiantuntijaa, jonka KKV on hyväksynyt ja jonka velvollisuudet on määritetty Osiossa E.
- (p) "**Toinen Myyntiaika**" tarkoittaa kolmen (3) kuukauden ajanjaksoa Myyntiajan loppumisesta.

Osio B. Sitoumus ja Kohteen määrittely

Sitoumus

1. Mehiläinen antaa KKV:lle seuraavan sitoumuksen:

- (a) Fysios myy Ostajalle Fysioksen erikseen määritellyn liiketoiminnan osoitteessa Raastuvankatu 15, 65100 Vaasa sijaitsevassa toimipisteessä.

Kohteen rakenne ja määrittely

- 2. Kohde muodostuu Fysioksen Raastuvankatu 15, 65100 Vaasa sijaitsevasta toimipisteestä, joka tarjoaa fysioterapiapalveluita ja niihin läheisesti liittyviä palveluita.
- 3. Ostajalle luovutettavaan Kohteeseen sisältyvät kaikki omaisuuserät ja henkilöt, jotka ovat välttämättömiä Kohteen liiketoiminnan elinkelpoisuuden ja kilpailukyvyn varmistamiseksi. Tämä kattaa myös erikseen yksilöimättömät, mutta liiketoiminnan elinkelpoisuuden ja kilpailukyvyn säilyttämisen kannalta välttämättömät omaisuuserät ja henkilöt.
  - (a) Kohteessa sijaitseva Fysioksen omistama tarpeisto, irtaimisto, koneet ja laitteet, joita tarvitaan liiketoiminnan harjoittamiseksi Kohteessa.

- (b) Henkilöstö, johon kuuluu yhteensä 4 fysioterapeuttia, joista 2 on työsuhteessa [REDACTED] ja 2 toimii ammatinharjoittajana [REDACTED].
- (c) Vaihtoehtoista sitoumusmenettelyä koskevassa ratkaisussa Ostajan tarpeiden mukaisesti Kohteen vuokrasopimus, joka oikeuttaa yksikön toimitilojen (386 m², josta yläkerran osuus on 168 m²) käyttöön. Kohteen toimitilaa koskeva vuokrasopimus on voimassa [REDACTED].
- (d) Kohteelle divestoinnin toteutushetkellä allokoitu sopimuskanta, pois lukien kaksi Kelan vaativaa lääkinnällistä kuntoutusta koskevaa sopimusta ja niihin liittyvät asiakkaat. Pihlajalinnan kanssa sovitaan, että se tuottaa alihankintana Fysioksen Kelan vaativaa lääkinnällistä kuntoutusta koskevien sopimusten mukaiset palvelut Henkilöstön asiakkaiden osalta Kela-sopimuksen loppuun [REDACTED] asti. Vastaavasti sovitaan myös vaihtoehtoista sitoumusmenettelyä koskevassa ratkaisussa, mikäli Ostajalla ei ole vastaavaa omaa Kelan vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen tuottamista koskevaa sopimusta Vaasassa kuin Fysioksella. Alihankintamallin taustaa ja käytännön toteutusta käsitellään tarkemmin liitteessä 2.
- (e) Ostajan tarpeiden mukaisesti muut Kohteen paikalliset liiketoimintaan liittyvät sopimukset (ml. mahdolliset sopimukset laitteiden vuokrauksesta, siivouksesta, jne.).
- (f) Kohteelle kuuluvat asiakasrekisterit.

Sitoumuksen toteuttamisen ehdot

4. Mehiläisen katsotaan täyttäneen Kohteen myyntiä koskevan sitoumuksen, kun liiketoimintakauppa Kohteen myynnistä on tullut voimaan Closing-jakson aikana liiketoimintakauppakirjan ehtojen mukaisesti. Ostajan tulee olla KKV:n hyväksymä.
5. Ylläpitääkseen sitoumuksen rakenteellista vaikutusta, Mehiläinen sitoutuu olemaan hankkimatta suoraan tai välillisesti määräysvaltaa Kohteeseen [REDACTED] ajan Closingista, ellei KKV ole Mehiläisen hakemuksesta etukäteen kilpailulain (948/2011) 30 §:n mukaisesti todennut, että markkinan rakenne on siinä määrin muuttunut, ettei ehdon voimassaolon jatkamiselle ole enää tarvetta. Selvyiden vuoksi todetaan, että Henkilöstöä koskevasta rekrytointikiellosta on sovittu erikseen jäljempänä.

Osio C. Liitännäiset sitoumukset

Elinkelpoisuuden, markkinoitavuuden ja kilpailukyvyn ylläpito

6. Vaihtoehtoista sitoumusmenettelyä koskevassa ratkaisussa Osapuolet sitoutuvat ylläpitämään Kohteen taloudellista elinkelpoisuutta, markkinoitavuutta ja kilpailukykyisyyttä Päätöksenantopäivästä Closingiin asti noudattaen tavanomaisia liiketoimintakäytäntöjä ja minimoimaan mahdollisimman pitkälle riskit Kohteen kilpailullisen potentiaalın menettämisestä. Erityisesti Osapuolet sitoutuvat:

- (a) olemaan ryhtymättä mihinkään toimenpiteeseen, jolla saattaisi olla merkittävää haittaa Kohteen arvoon, hallinnointiin tai kilpailukykyyn, tai joka voisi muuttaa Kohteen toiminnan luonnetta ja laajuutta, taikka teollista tai kaupallista strategiaa tai rahoituspolitiikkaa; ja
- (b) ryhtymään kaikkiin kohtuullisiin toimiin, mukaan lukien asianmukaiset (alan käytäntöihin perustuvat) kannustinjärjestelmät, varmistaakseen, että Henkilöstöllä on kannustimet pysyä Kohteen palveluksessa. Osapuolilla on velvollisuus myös varmistaa, että kaikki tällaiset toimet on toteutettu.
- (c) toimittamaan uuden ratkaisuehdotuksen ennen Closingia irtisanoutuneen tai toisaalle siirtyneen Henkilöstöön kuuluvan fysioterapeutin osalta. Mehiläinen sitoutuu siihen, että Ostajalle tullaan tarjoamaan kaikkia myös erikseen yksilöimättömiä, mutta Kohteen elinkelpoisuuden ja kilpailukykyyn säilyttämisen kannalta välttämättömiä henkilöitä.

Rekrytointikielto

- 7. Mehiläinen sitoutuu olemaan rekrytoimatta Henkilöstöä aktiivisesti ja passiivisesti [REDACTED] ajan Closingista ellei KKV ole pyynnöstä etukäteen vahvistanut, ettei rekrytointikieltoa yksittäistapauksessa sovelleta.
- 8. Mehiläinen sitoutuu toimittamaan KKV:lle Closingista alkaen [REDACTED] tietoja sen Vaasan kaupungissa rekrytoimista fysioterapeuteista ja heidän aiemmista työnantajistaan tai toimipisteistään, joissa he ovat toimineet ammatinharjoittajina.

Osio D. Ostaja vaihtoehtoista sitoumusmenettelyä koskevassa ratkaisussa

- 9. Ostajan on täytettävä seuraavat Ostajan Soveltuvuusedellytykset:
  - (a) Ostajan on oltava Osapuolista riippumaton ja vailla yhteyksiä Osapuoliin.
  - (b) Ostajalla on oltava taloudelliset resurssit, todistettua alan asiantuntemusta sekä kannustin, tahtotila ja valmiudet ylläpitää ja kehittää Kohdetta siten, että se on elinkelpoisen ja aktiivisen kilpailijan asemassa Osapuoliin ja muihin kilpailijoihin nähden.
  - (c) Ostajan on saatava kaikki tarvittavat viranomaisten hyväksynyt Kohteen hankinnalle. Lisäksi Ostajalla on oltava kaikki tarvittavat viranomaisluvut ja muut edellytykset Kohteen liiketoiminnan harjoittamiseen.
  - (d) Kohteen siirtyminen Ostajalle ei aiheuta, KKV:lla hallussaan olevan tiedon perusteella, todennäköisiä *prima facie* -kilpailuhuolia, taikka riskiä siitä, että sitoumuksen täytäntöönpano viivästyy. Ostajan tulee olla sellainen, että sen voidaan odottaa saavan kaikki tarvittavat viranomaisten hyväksynyt Kohteen hankinnalle.
- 10. Myyntisopimuksen täytäntöönpano on ehdollinen sille, että KKV on hyväksynyt Ostajan sekä Kohteen myynnin sitoumusten mukaisuuden. Kun Mehiläinen on päässyt sopimukseen ostajaehdokkaan kanssa, Mehiläinen lähettää KKV:lle kopion Myyntisopimuksesta. Mehiläisen tulee osoittaa KKV:lle, että Ostaja täyttää edellytykset ja että Kohde myydään Päätöksen ja sitoumusten mukaisella tavalla. KKV:n tulee arvioida ehdotus viipymättä ja vahvistaa, että Ostaja täyttää Ostajan Soveltuvuusedellytykset.

Osio E. Riippumaton Asiantuntija vaihtoehtoista sitoumusmenettelyä koskevassa ratkaisussa

Riippumattoman Asiantuntijan nimeäminen

11. Mehiläinen ehdottaa KKV:lle yhtä henkilöä valvonnasta vastaavaksi Riippumattomaksi Asiantuntijaksi kahden (2) viikon kuluessa Päätöksenantopäivästä tai sitä myöhemmästä ajankohdasta, jolloin Kohteen myynti Pihlajalinnalle on kariutunut.
12. Mikäli KKV ei hyväksy Mehiläisen ehdottamaa Riippumatonta Asiantuntijaa, Mehiläinen tekee uuden ehdotuksen Riippumattomaksi Asiantuntijaksi kahden (2) viikon kuluessa KKV:n hylkäävästä ilmoituksesta tiedon saatuaan toimittamalla KKV:lle vähintään kaksi uutta ehdotusta Riippumattomaksi Asiantuntijaksi. Mikäli KKV ei hyväksy Mehiläisen uusia ehdotuksia Riippumattomaksi Asiantuntijaksi, KKV nimeää Riippumattoman Asiantuntijan.
13. KKV:n hyväksymä Riippumaton Asiantuntija nimetään yhden (1) viikon kuluessa siitä, kun KKV on hyväksynyt Mehiläisen ehdotuksen tai mikäli KKV nimeää Riippumattoman Asiantuntijan, tulee nimitys tehdä viipymättä siitä, kun KKV on ilmoittanut hylkäävänsä Mehiläisen ehdotuksen.
14. Riippumattoman Asiantuntijan tulee olla Osapuolista riippumaton ja esteetön, minkä lisäksi Riippumattomalla Asiantuntijalla tulee olla tarvittava pätevyys tehtävänsä hoitamiseksi.

Riippumattoman Asiantuntijan velvollisuudet

15. Riippumattoman Asiantuntijan tehtäviin kuuluu:
  - (a) sitoumuksen (Osio B) ja liitännäisten sitoumusten (Osio C - Elinkelpoisuuden, markkinoitavuuden ja kilpailukyvyyn ylläpito) noudattamisen valvonta;
  - (b) sen varmistaminen, että ostajaehdokkaat saavat riittävät ja oikeat tiedot Kohteesta (neuvontavelvollisuus);
  - (c) Kohteen myynnin edistymisen, ostajaehdokkaiden, ostotarjousten ja sopimusneuvotteluiden etenemisen raportointi KKV:lle.
  - (d) viipymättä ilmoittaa KKV:lle, kun Kohteen Myyntisopimus on solmittu Päätöksen ja sitoumuksen mukaisesti.
16. Mikäli Mehiläinen ei ole solminut Myyntisopimusta Myyntiajan aikana, taikka jos KKV ei ole hyväksynyt tänä aikana sille ehdotettua ostajaa, Riippumattoman Asiantuntijan toimenkuvaa laajennetaan kattamaan myös Kohteen myynti Toisen Myyntiajan alusta lukien.
17. Riippumaton Asiantuntija solmii Myyntisopimuksen Toisen Myyntiajan aikana ilman vähimmäishintaa edellyttäen, että KKV on hyväksynyt Ostajan sekä Kohteen myynnin sitoumusten mukaisuuden. Riippumattomalla Asiantuntijalla on oikeus sisällyttää Myyntisopimukseen (sekä mahdollisiin liitännäissopimuksiin) ehdot, jotka se katsoo tarkoituksenmukaisiksi myynnin kannalta, kuten tavanomaiset takuusitoumuksiin, sopimusvakuuksiin ja korvausvastuuseen liittyvät ehdot, joita myynnin toteuttaminen kohtuudella edellyttää. Riippumaton Asiantuntija keskustelee Mehiläisen kanssa ennen tällaisten ehtojen sisällyttämistä Myyntisopimukseen. Riippumattoman Asiantuntijan tulee myyntiä toteuttaessaan suojella Mehiläisen oikeutettuja taloudellisia intressejä, ottaen kuitenkin huomioon Mehiläisen velvollisuuden solmia Myyntisopimus ilman vähimmäishintaa Toisen Myyntiajan aikana.
18. Riippumaton Asiantuntija sitoutuu raportoimaan KKV:lle nimityksestään lähtien kirjallisesti suomeksi Kohteen myynnin edistymisestä, ostajaehdokkaista, ostotarjouksista ja sopimusneuvotteluiden etenemisestä sekä Kohteen elinkelpoisuuden, markkinoitavuuden ja kilpailukyvyyn ylläpidosta tarvittaessa ja aina vähintään kalenterikuun 15. päivään mennessä.

Riippumaton Asiantuntija toimittaa samanaikaisesti Mehiläiselle asianosaisjulkisen version raportista. Riippumaton Asiantuntija ilmoittaa KKV:lle ilman aiheetonta viivästystä, mikäli näitä sitoumuksia on rikottu.

19. Riippumattoman Asiantuntijan toimenkuva päättyy, kun Osion B mukainen sitoumus on tullut täytetyksi. KKV voi kuitenkin vaatia valvontaa suorittavan Riippumattoman Asiantuntijan uudelleennimitystä, jos myöhemmin on syytä epäillä, että sitoumuksia ei ole pantu täytäntöön kokonaisuudessaan ja asianmukaisesti.

Osapuolten velvollisuudet

20. Mehiläinen vastaa Riippumattoman Asiantuntijan kuluista ja korvauksista erikseen tehtävän sopimuksen mukaisesti.
21. Riippumattomalla Asiantuntijalla on oikeus saada kaikki tarvitsemansa tiedot ja asiakirjat sekä kaikki tarvitsemansa kohtuullinen apu tässä sitoumusehdotuksessa määriteltyjen tehtäviensä hoitamiseksi Osapuolilta sekä Osapuolten neuvonantajilta.